

Chambre des Représentants

SESSION 1972-1973.

12 AVRIL 1973

PROJET DE LOI

portant approbation de la Convention entre la Belgique et le Maroc, tendant à éviter les doubles impositions et à régler certaines autres questions en matière d'impôts sur le revenu et du Protocole final, signés à Rabat, le 4 mai 1972.

EXPOSE DES MOTIFS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le Gouvernement soumet aujourd'hui à votre approbation la Convention entre la Belgique et le Maroc, tendant à éviter les doubles impositions et à régler certaines autres questions en matière d'impôts sur le revenu et le Protocole final, signés à Rabat, le 4 mai 1972.

Comme les conventions similaires que la Belgique a conclues ces dernières années avec divers autres pays, la Convention avec le Maroc s'inspire, quant au contenu et quant à la forme, de la convention-type élaborée par le Comité fiscal de l'O. C. D. E. Quelques solutions particulières ont cependant dû être retenues pour tenir compte de la différence de développement économique existant entre les deux pays.

La Convention comprend six chapitres qui sont passés en revue ci-après; elle est assortie d'un Protocole final qui précise la portée d'une disposition particulière de nature technique.

I. — Champ d'application de la Convention (articles 1er et 2).

L'article 1er réserve le bénéfice de la Convention à toutes les personnes physiques et morales qui, quelle que soit leur nationalité, sont des résidents d'un ou de chacun des deux Etats.

L'article 2 rend la Convention applicable aux impôts sur le revenu. L'impôt marocain des patentes n'est toutefois pas visé par la Convention, car l'administration marocaine,

Kamer van Volksvertegenwoordigers

ZITTING 1972-1973.

12 APRIL 1973

WETSONTWERP

houdende goedkeuring van de Overeenkomst tussen België en Marokko tot het vermijden van dubbele belasting en tot regeling van sommige andere aangelegenheden inzake belastingen naar het inkomen, en van het Slotprotocol, ondertekend te Rabat, op 4 mei 1972.

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De Regering onderwerpt vandaag aan uw goedkeuring de Overeenkomst tussen België en Marokko tot het vermijden van dubbele belasting en tot regeling van sommige andere aangelegenheden inzake belastingen naar het inkomen en het Slotprotocol, ondertekend te Rabat, op 4 mei 1972.

Zoals de gelijkaardige overeenkomsten die België de laatste jaren met verschillende andere landen heeft gesloten, is de Belgisch-Marokkaanse overeenkomst, naar vorm en inhoud, opgesteld volgens het model-verdrag van het fiscaal Comité van de O. E. S. O. Enkele bijzondere oplossingen drongen zich evenwel op om rekening te kunnen houden met het verschil dat inzake economische ontwikkeling tussen de twee landen bestaat.

De Overeenkomst omvat zes hoofdstukken die hierna worden behandeld; zij is aangevuld met een Slotprotocol dat de draagwijdte van een bijzondere bepaling van technische aard nader verduidelijkt.

I. — Reikwijdte van de Overeenkomst (artikelen 1 en 2).

Volgens artikel 1 geldt de Overeenkomst voor alle natuurlijke personen en rechtspersonen die, ongeacht hun nationaliteit, verblijfhouder zijn van één of van beide Staten.

Volgens artikel 2 is de Overeenkomst van toepassing op de belasting naar het inkomen. De Marokkaanse patentbelasting valt evenwel niet onder de toepassing van de

calquant sa position sur celle de la France, refuse d'y voir un impôt sur le revenu.

II. — Définition des principales notions (articles 3 à 5).

Dans leur ensemble, les définitions reprises sous les articles 3 à 5 correspondent à celles de la convention-type de l'O. C. D. E. et aux définitions analogues figurant dans nos conventions récentes; on peut cependant mentionner deux particularités conformes à la position de la Belgique dans les relations avec les pays en voie de développement, et en vertu desquelles constitueront un établissement stable :

- un chantier de construction ou de montage ayant une durée dépassant six mois;
- un agent non autonome (préposé) disposant habituellement d'un stock de produits ou marchandises au moyen duquel il exécute régulièrement les commandes reçues.

III. — Régime d'imposition applicable dans l'Etat de la source aux diverses catégories de revenus (articles 6 à 19).

Suivant le régime qui leur est applicable dans l'Etat de la source, les revenus peuvent être classés en trois catégories.

1° Revenus exemptés dans l'Etat de la source :

- les bénéfices de la navigation maritime et aérienne (art. 8);
- les plus-values provenant de l'aliénation de biens mobiliers qui ne font pas partie de l'actif d'un établissement stable ou d'une base fixe situé dans l'Etat de la source, et celles provenant de l'aliénation de navires ou d'aéronefs exploités en trafic international ou de biens mobiliers affectés à leur exploitation (art. 13, §§ 2 et 3);
- les pensions privées, les pensions sociales et les rentes viagères (art. 18);
- les sommes que les étudiants, apprentis ou stagiaires reçoivent pour couvrir leurs frais d'entretien, d'études ou de formation dans l'Etat autre que celui de leur domicile fiscal, ainsi que les rémunérations d'un emploi salarié exercé par les intéressés dans cet Etat, pourvu que le total desdites sommes et rémunérations n'excède pas 120 000 F l'an (art. 19); par « rémunérations », on entend en l'espèce le montant brut des rémunérations et les avantages sociaux, diminué des retenues sociales à charge des intéressés.

2° Revenus soumis à une imposition limitée dans l'Etat de la source :

En règle générale, l'impôt susceptible d'être prélevé dans l'Etat de la source ne peut excéder :

- 15 p. c. pour les dividendes et les intérêts (art. 10 et 11);
- 5 p. c. pour les droits d'auteur;
- 10 p. c. pour les redevances en général.

La limitation du taux ne s'applique pas lorsque la participation, la créance ou le dépôt, le droit ou le bien géné-

Overeenkomst, aangezien de Marokkaanse administratie naar het voorbeeld van Frankrijk, daarin geen belasting naar het inkomen wil zien.

II. — Bepaling van de voornaamste begrippen (artikelen 3 tot 5).

Doorgaans stemmen de bepalingen van de artikelen 3 tot 5 overeen met die van het O. E. S. O.-modelverdrag en met de overeenkomstige bepalingen in onze recente verdragen; men kan nochtans twee bijzonderheden vermelden die in overeenstemming zijn met de houding van België ten aanzien van ontwikkelingslanden en volgens dewelke een vaste inrichting vormen :

- de uitvoering van een bouwwerk of van constructiewerkzaamheden waarvan de duur zes maanden overschrijdt;
- een niet onafhankelijke vertegenwoordiger (aangestelde) die gewoonlijk over een voorraad goederen of koopwaar beschikt waaruit hij geregeld bestellingen uitvoert.

III. — Aanslagregeling die in de bronstaat op de verschillende categorieën van inkomsten van toepassing is (artikelen 6 tot 19).

Volgens de in de bronstaat toepasselijke regeling kunnen de inkomsten in drie categorieën worden ingedeeld :

1° Inkomsten vrijgesteld in de bronstaat :

- winsten uit zee- en luchtscheepvaart (art. 8);
- meerwaarden uit vervreemding van roerende goederen die geen deel uitmaken van het bedrijfsvermogen van een vaste inrichting of van een vaste basis in de bronstaat, en uit vervreemding van schepen of luchtvaartuigen geëxploiteerd in internationaal verkeer of uit roerende goederen gebezigd voor de exploitatie daarvan (art. 13, §§ 2 en 3);
- de particuliere en de sociale pensioenen en de lijfrenten (art. 18);
- bedragen die studenten, leerlingen of voor een beroep of bedrijf opgeleid wordende personen verkrijgen om in de andere Staat dan die van hun fiscale woonplaats hun onderhoud, studie of opleiding te bekostigen, alsmede de beloningen uit hoofde van een door de betrokkenen in die Staat uitgeoefende dienstbetrekking, voor zover het totaal van die bedragen en beloningen niet hoger is dan 120 000 F per jaar (art. 19); onder beloningen wordt ter zake verstaan het brutobedrag van de beloningen en de desbetreffende sociale voordelen, verminderd met de sociale bijdragen van de betrokkenen.

2° Inkomsten die in de bronstaat aan een beperkte belasting onderworpen zijn :

Als regel geldt dat de belasting die in de bronstaat wordt geheven, niet hoger mag zijn dan :

- 15 t. h. van dividend en interest (art. 10 en 11);
- 5 t. h. van auteursrechten;
- 10 t. h. van royalty's in 't algemeen.

De tariefbeperking is niet van toepassing wanneer de deelneming, de schuldvordering of het deposito, de rechten

rateur des revenus se rattachent effectivement à un établissement stable dont le bénéficiaire des revenus dispose dans l'Etat de la source.

En ce qui concerne le régime applicable aux redevances, la Convention entre la Belgique et le Maroc s'écarte de la convention-type de l'O. C. D. E., laquelle dispose que les redevances sont, en principe, exclusivement imposables dans l'Etat où le bénéficiaire a son domicile fiscal. A cet égard, la Belgique a déjà admis qu'un impôt modéré soit perçu sur les redevances, dans l'Etat de la source, dans des conventions avec d'autres pays en voie de développement (convention du 24 mai 1968 avec la Grèce — *Moniteur belge* du 29 mai 1970; convention du 16 juillet 1969 avec le Portugal — *Moniteur belge* du 2 mars 1971; convention du 24 septembre 1970 avec l'Espagne — Doc. parl. Chambre, session 1970-1971, n° 985-1).

Du fait du prélèvement d'un impôt à la source au Maroc, la Belgique imputera sur l'impôt dû par le résident belge bénéficiaire de ces redevances, une quotité forfaitaire d'impôt étranger égale à 15 p. c. du montant des redevances (art. 20, § 1er, 2°, 1er al. Conv.). Ceci facilitera pour les entreprises belges l'exportation vers le Maroc de connaissances techniques, procédés, équipements, expériences, etc. dans le domaine industriel, commercial ou scientifique.

D'autre part, à la demande de la délégation marocaine, le régime des redevances sera appliqué aux rémunérations d'assistance technique mais uniquement dans le cas où cette assistance est accessoire à l'usage d'un brevet, d'un équipement, etc. et seulement dans la mesure où ladite assistance est fournie sur le territoire d'où proviennent les redevances (Conv. art. 12, § 2, 2°, in fine).

3° Revenus imposables sans limitation dans l'Etat de la source :

Les revenus énumérés ci-après sont imposables sans limitation dans l'Etat de la source, lequel sera, suivant le cas, l'Etat où les biens, l'établissement stable ou la base fixe sont situés ou l'Etat où l'activité est exercée :

- les revenus de biens immobiliers (art. 6);
- les bénéfices d'un établissement stable d'une entreprise (art. 7);
- les plus-values provenant de l'aliénation de biens immobiliers ainsi que de biens mobiliers investis dans un établissement stable ou dans une base fixe (art. 13, §§ 1 et 2, 1er al.);
- les profits de professions libérales ou d'autres activités indépendantes produits dans une base fixe ou tirés d'activités exercées pendant plus de 183 jours au cours de l'année civile (art. 14);
- les rémunérations des appointés et salariés du secteur privé, autres que les personnes occupées à bord d'un navire ou d'un aéronef exploité en trafic international, sous réserve d'application de la règle dite des 183 jours (art. 15);
- les rétributions allouées, en raison de l'exercice de leur mandat, aux administrateurs, commissaires, etc., de sociétés par actions : ces revenus sont imposables dans l'Etat dont la société est un résident; toutefois les rémunérations perçues en une autre qualité suivent, selon le cas, le régime applicable aux profits des professions libérales ou celui qui est généralement prévu pour les appointements et salaires du secteur privé (art. 16);
- les revenus des professionnels du spectacle et des sportifs, les revenus des personnes contribuant à l'exécution

of de goederen die de inkomsten opleveren wezenlijk zijn verbonden met een vaste inrichting waarover de verkrijger van de inkomsten in de bronstaat beschikt.

Voor de regeling inzake royalty's wijkt de Belgisch-Marokkaanse Overeenkomst af van het O. E. S. O.-modelverdrag dat royalty's in beginsel alleen belastbaar stelt in de Staat waar de genietter zijn fiscale woonplaats heeft. In dat verband heeft België reeds aanvaard dat een matige belasting op royalty's in de bronstaat wordt geheven onder overeenkomsten met andere ontwikkelingslanden (overeenkomst van 24 mei 1968 met Griekenland — *Belgisch Staatsblad* van 29 mei 1970; overeenkomst van 16 juli 1969 met Portugal — *Belgisch Staatsblad* van 2 maart 1971; overeenkomst van 24 september 1970 met Spanje — *Gedr. St. Kamer*, zitting 1970-1971, n° 985-1).

Wegens de heffing van een bronbelasting in Marokko zal België met de belasting die door de Belgische verblijfhouder genietter van die royalty's, verschuldigd is, een forfaitair gedeelte van buitenlandse belasting verrekenen dat gelijk is aan 15 t. h. van het bedrag van de royalty's (art. 20, § 1, 2°, lid 1, ov.). Zulks zal het voor Belgische ondernemingen gemakkelijker maken technische kennis, werkwijzen, uitrustingen, ervaringen, enz. op het gebied van handel, nijverheid of wetenschap naar Marokko uit te voeren.

Anderdeels zal op verzoek van de Marokkaanse delegatie de regeling betreffende royalty's worden toegepast op vergoedingen voor technische bijstand doch enkel indien de bijstand een bijkomend bestanddeel is bij gebruik van een octrooi, van een uitrusting, enz. en slechts voor zover die bijstand wordt verstrekt op het grondgebied waaruit de royalty's afkomstig zijn (art. 12, § 2, 2°, in fine, ov.).

3° Inkomsten in de bronstaat aan een onbeperkte belasting onderworpen :

De hierna vermelde inkomsten zijn zonder beperking belastbaar in de bronstaat die, naar het geval, zal zijn de Staat waar de goederen, de vaste inrichting of de vaste basis zijn gelegen of de Staat waar de werkzaamheden worden verricht :

- inkomsten uit onroerende goederen (art. 6);
- winsten van een vaste inrichting van een onderneming (art. 7);
- meerwaarden uit de vervreemding van onroerende goederen alsmede van in een vaste inrichting of in een vaste basis belegde roerende goederen (art. 13, §§ 1 en 2, lid 1);
- baten van vrije beroepen of andere zelfstandige werkzaamheden verkregen door tussenkomst van een vaste basis of behaald uit werkzaamheden die gedurende meer dan 183 dagen in een kalenderjaar werden uitgeoefend (art. 14);
- beloningen van loon- en weddetrekkers uit de particuliere sector, met uitzondering van aan boord van een schip of luchtvaartuig in internationaal verkeer tewerkgestelde personen en behoudens toepassing van de zogenaamde regel van de 183 dagen (art. 15);
- beloningen uit hoofde van hun mandaat toegekend aan beheerders, commissarissen, enz., van vennootschappen op aandelen : die inkomsten zijn belastbaar in de Staat waarvan de vennootschap verblijfhouder is; maar de in een andere hoedanigheid verkregen beloningen volgen, naar het geval, de regeling die van toepassing is op baten van vrije beroepen of de algemene regeling voor lonen en salarissen uit de particuliere sector (art. 16);
- inkomsten van beroepsartiesten en sportbeoefenaars, inkomsten van personen die medewerken aan de uitvoering

des prestations des intéressés ainsi que les bénéfices des entrepreneurs de spectacles, hormis les revenus recueillis dans le cadre d'activités exercées par des organismes sans but lucratif (art. 17).

En ce qui concerne les rémunérations et pensions publiques, des divergences de vues sont apparues au cours des négociations : la délégation marocaine a prôné, comme pour les revenus similaires du secteur privé, l'imposition des rémunérations dans l'Etat où l'activité est exercée et celle des pensions dans l'Etat du domicile fiscal du bénéficiaire, tandis que la délégation belge entendait, conformément à la pratique universellement suivie, réserver à l'Etat qui paie les revenus le droit exclusif d'imposer les rémunérations et pensions du secteur public.

Un accord n'ayant pu se réaliser, la convention ne contient pas de disposition relative aux revenus en cause, lesquels seront donc imposables dans les deux Etats. Ceci a entraîné la disparition de la clause résiduelle habituellement prévue dans les conventions de l'espèce et suivant laquelle les revenus non expressément mentionnés dans la Convention sont imposables exclusivement dans l'Etat du domicile fiscal du bénéficiaire.

Il y a toutefois lieu de noter :

1° que les pensions et allocations sociales suivront le régime des pensions privées et ne seront donc imposables, conformément à la convention-type O. C. D. E., que dans l'Etat où le bénéficiaire a son domicile fiscal (art. 18);

2° que l'accord particulier relatif au personnel belge de la coopération, conclu le 28 avril 1965 entre la Belgique et le Maroc (en exécution de la convention générale de coopération technique du même jour, *Moniteur belge* du 5 octobre 1965), restera d'application en vertu de l'article 25, § 1er, de la Convention; cet accord particulier prévoit que chaque Etat impose la partie des rémunérations dont il supporte la charge;

3° que les membres des missions diplomatiques et consulaires étrangères bénéficient au Maroc des immunités d'usage.

Dans ces conditions, les cas de double imposition paraissent devoir être fort rares et ils pourront, en Belgique tout au moins, bénéficier des dispositions de droit commun tendant à remédier à la double imposition.

IV. — Prévention de la double imposition dans l'Etat du domicile fiscal (article 20).

Pour remédier à la double imposition des revenus que leurs résidents tirent de sources situées dans l'autre Etat et que la Convention rend imposables dans cet autre Etat, la Belgique et le Maroc appliquent la méthode dite de l'exemption avec progressivité; toutefois en ce qui concerne les dividendes, les intérêts et les redevances, l'impôt perçu dans l'Etat de la source est imputé sur l'impôt éventuellement dû dans l'Etat du domicile fiscal.

Pour les résidents de la Belgique, le régime applicable en Belgique à leurs revenus de sources marocaines peut se résumer comme suit.

van de werkzaamheden van de voornoemde alsmede winsten van exploitanten van vertoningen, behalve winsten verkregen in het kader van door lichamen zonder winsttoegmerken verrichte werkzaamheden (art. 17).

Wat de openbare beloningen en pensioenen betreft, zijn tijdens de besprekingen meningsverschillen aan het licht gekomen : zoals voor de gelijkaardige inkomsten van de particuliere sector was de Marokkaanse delegatie voorstander van de belastingheffing van de beloningen in de Staat waar de werkzaamheden worden verricht en van de pensioenen in de Staat van de fiscale woonplaats van de geniet, terwijl de Belgische delegatie van oordeel was dat overeenkomstig de algemeen gangbare werkwijze het uitsluitend recht om de openbare beloningen en pensioenen te belasten moest worden verleend aan de Staat die de inkomsten betaalt.

Aangezien geen akkoord kon worden bereikt, bevat de overeenkomst geen bepaling voor de desbetreffende inkomsten die dus door de twee Staten zullen mogen worden belast. Tengevolge daarvan ontbreekt in de overeenkomst ook de bepaling die gewoonlijk in soortgelijke overeenkomsten voorkomt en volgens dewelke niet uitdrukkelijk in de Overeenkomst vermelde inkomsten uitsluitend belastbaar zijn in de Staat waar de geniet zijn fiscale woonplaats heeft.

Er wordt evenwel opgemerkt :

1. dat sociale pensioenen en -uitkeringen de regeling van de particuliere pensioenen zullen volgen en dus, in overeenstemming met het O. E. S. O.-modelverdrag, slechts belastbaar zullen zijn in de Staat waarin de geniet zijn fiscale woonplaats heeft (art. 18);

2. dat het bijzonder akkoord betreffende het Belgische samenwerkingspersoneel dat op 28 april 1965 tussen België en Marokko werd gesloten (in uitvoering van de algemene overeenkomst voor technische samenwerking van dezelfde dag, *Belgisch Staatsblad* van 5 oktober 1965), van toepassing zal blijven krachtens artikel 25, § 1, van de Overeenkomst; dit bijzonder akkoord bepaalt dat elke Staat belasting heft over het deel van de beloningen dat hij ten laste neemt;

3. dat leden van buitenlandse diplomatieke en consulaire zendingen in Marokko de gebruikelijke vrijstellingen genieten.

Onder die voorwaarden schijnen gevallen van dubbele belasting zeer zeldzaam te zullen zijn en zullen zij, alleszins in België, aanleiding geven tot de toepassing van de bepalingen van het gemeen recht ter verzachting van de dubbele belasting.

IV. — Voorkoming van dubbele belasting in de domiciliestaat (artikel 20).

Ter voorkoming van dubbele belastingheffing van de inkomsten die hun verblijfhouders uit bronnen in de andere Staat verkrijgen en volgens de Overeenkomst in die andere Staat belastbaar zijn, wenden België en Marokko de zogenaamde methode van vrijstelling met progressievoorbehoud aan, behalve wat dividend, interest en royalty's betreft waarvoor de in de bronstaat geïnde belasting met de eventueel in de Staat van de fiscale woonplaats verschuldigde belasting wordt verrekend.

Voor de verblijfhouders van België kan de regeling waaraan hun Marokkaanse inkomsten in België zijn onderworpen, als volgt worden samengevat :

1° Revenus exemptés au Maroc.

Ces revenus sont imposables en Belgique au taux plein et dans les conditions de droit commun.

2° Revenus soumis à une imposition limitée au Maroc.

Il est remédié à la double imposition des revenus par l'imputation opérée suivant les modalités prévues à l'article 20, § 1er, 2° et 3°. En fait l'imputation s'opère conformément au droit commun : les dividendes marocains recueillis par des personnes physiques résidentes de la Belgique ainsi que, lorsqu'ils ont été effectivement imposés au Maroc, les intérêts et les redevances d'origine marocaine, qui sont recueillis sans intervention d'un établissement stable marocain par des personnes physiques ou morales résidentes de la Belgique, donnent lieu à l'imputation de la quotité forfaitaire d'impôt étranger de 15 p.c.

La Belgique accordera même cette imputation sur l'impôt belge afférent à certains intérêts et redevances d'origine marocaine payés dans le cadre de programmes spéciaux visant au développement économique du Maroc alors qu'aucun impôt n'aura été perçu par le Maroc sur ces revenus (disposition dite du « tax sparing » qui accorde une sorte de crédit fictif et a déjà été admise dans les conventions avec la Grèce, le Portugal et l'Espagne).

Cas particulier : dividendes marocains recueillis par des sociétés belges.

En règle, l'encaissement de ces dividendes donne lieu à la perception du précompte mobilier au taux de 10 p.c.; considérés comme des revenus définitivement taxés, ces dividendes sont ensuite exonérés, à concurrence de leur montant net (90 ou 95 p.c.), de l'impôt des sociétés et, lors de leur redistribution, du précompte mobilier.

En vertu de l'article 20, § 1er, 3°, les sociétés belges peuvent, sous certaines conditions, demander l'exonération du précompte mobilier lors de l'encaissement des dividendes marocains; en contre partie, les dividendes ainsi exemptés seront passibles du précompte mobilier lors de la distribution ultérieure aux actionnaires des sociétés belges intéressées (régime facultatif généralement prévu dans les conventions récentes conclues par la Belgique). L'application de ce régime facultatif pourra cependant être limitée aux dividendes de certaines participations, dans l'éventualité où une limitation semblable serait instaurée par la législation belge pour l'application de la règle « non bis in idem » aux dividendes d'origine belge (art. 20, § 1er, 3°, b, 2e al.).

3° Revenus imposables sans limitation au Maroc.

La Belgique exempte ces revenus mais elle peut les prendre en considération pour fixer le taux applicable aux autres revenus des bénéficiaires. La Convention contient la disposition habituelle tendant à éviter un double dégrèvement par suite de l'imputation de pertes qu'une entreprise belge aurait subies dans un établissement stable situé au Maroc (art. 20, § 1er, 4°).

Cas particulier : entreprises interdépendantes (art. 9).

L'article 9 permet aux Etats contractants de faire échec aux transferts abusifs de bénéfices entre des sociétés asso-

1° In Marokko vrijgestelde inkomsten.

Deze inkomsten zijn in België tegen het volle tarief en volgens het gemeen recht belastbaar.

2° In Marokko aan een beperkte belasting onderworpen inkomsten.

Dubbele belasting wordt verholpen door verrekening zoals bepaald in artikel 20, § 1, 2° en 3°. In feite geschiedt deze verrekening volgens de regelen van het gemeen recht : Marokkaanse dividendden verkregen door natuurlijke personen, verblijfhouders van België, alsmede interest en royalty's van Marokkaanse afkomst die werkelijk in Marokko zijn belast en zonder tussenkomst van een Marokkaanse vaste inrichting, door natuurlijke personen of rechtspersonen, verblijfhouders van België, worden verkregen, geven aanleiding tot verrekening van het forfaitaire gedeelte van buitenlandse belasting van 15 t. h.

België zal deze verrekening eveneens toestaan op de Belgische belasting die betrekking heeft op sommige interest en royalty's van Marokkaanse afkomst die zijn betaald in het kader van bijzondere programma's tot bevordering van de economische ontwikkeling van Marokko, niettegenstaande in Marokko over deze inkomsten geen belasting wordt geheven (een dergelijke bepaling aangeduid als « tax sparing » verleent een soort fictief credit en werd reeds opgenomen in de overeenkomsten met Griekenland, Portugal en Spanje).

Bijzonder geval : Marokkaanse dividendden verkregen door Belgische vennootschappen.

In 't algemeen ondergaan de dividendden bij de incassering de roerende voorheffing van 10 t. h.; als definitief belaste inkomsten worden zij vervolgens ten belope van hun nettobedrag (90 of 95 t. h.) vrijgesteld van de vennootschapsbelasting en, bij verdere uitkering, van de roerende voorheffing.

Volgens artikel 20, § 1, 3°, kunnen de Belgische vennootschappen, onder bepaalde voorwaarden, om vrijstelling verzoeken van de roerende voorheffing bij de incassering van de Marokkaanse dividendden; de aldus vrijgestelde dividendden zullen in dat geval, wanneer zij aan de aandeelhouders van de betrokken Belgische vennootschappen worden uitgedeeld, aan de roerende voorheffing worden onderworpen (facultatieve regeling waarin de meeste door België gesloten overeenkomsten voorzien). De toepassing van deze facultatieve regeling kan echter tot dividendden van bepaalde deelnemingen beperkt worden, ingeval een dergelijke beperking in de Belgische wetgeving zou worden ingevoerd voor de toepassing van de regel « non bis in idem » met betrekking tot Belgische dividendden (art. 20, § 1, 3°, b, lid 2).

3° In Marokko onbeperkt belastbare inkomsten.

België stelt deze inkomsten vrij, doch mag daarmee rekening houden om het belastingtarief te bepalen dat op de andere inkomsten van de genietters zal worden toegepast. De Overeenkomst bevat de gewone bepaling ter voorkoming van dubbele ontheffing wegens compensatie van verliezen die een Belgische onderneming in haar in Marokko gevestigde vaste inrichting mocht hebben geleden (art. 20, § 1, 4°).

Bijzonder geval : onderling afhankelijke ondernemingen (art. 9).

Artikel 9 verleent de overeenkomstsluitende Staten de mogelijkheid onrechtmatige winstafvloeiingen tussen geasso-

ciées ou interdépendantes, sans pour cela entraîner ipso facto l'obligation de remédier à la double imposition qui peut atteindre certains éléments de revenus au nom de contribuables différents (double imposition économique). Empruntée à la convention-type de l'O. C. D. E., cette disposition figure dans toutes les conventions préventives de la double imposition conclues par la Belgique depuis la publication de cette convention-type.

La possibilité d'une double imposition économique en cas d'application de l'article 9 est prévue par l'article 21, § 5, de la Convention. Cette clause de non-discrimination a pour but de garantir la déduction des intérêts redevances ou autres frais qui sont payés par une entreprise d'un Etat contractant à un résident de l'autre Etat contractant, hors le cas où, par application notamment de l'article 9, ces intérêts, redevances ou autres frais doivent être rapportés aux bénéfices de l'entreprise débitrice. Dans cette dernière éventualité, il subsiste une possibilité de double imposition économique (à charge de contribuables distincts).

Cependant, comme l'article 9 ne donne pas par lui-même à la Belgique des pouvoirs d'imposition, les corrections de bénéfices opérées en Belgique en vertu de cette disposition, à charge d'une entreprise belge, trouveront leur fondement dans le droit commun et plus spécialement dans l'article 24 du Code des impôts sur les revenus, libellé en termes différents mais qui traite du même problème et tend au même but. On peut affirmer à ce sujet que l'intention des négociateurs est bien de confirmer sur ce point les dispositions des législations nationales.

V. — Dispositions spéciales (articles 21 à 25).

Ce chapitre traite de diverses questions se rattachant directement au problème de la double imposition ou à l'application des impôts des deux Etats.

On y retrouve les clauses usuelles concernant :

- la non-discrimination (art. 21);
- la procédure amiable et l'octroi d'un délai spécial de réclamation aux contribuables frappés ou menacés d'une imposition non conforme à la convention (art. 22);
- l'échange de renseignements soit d'office, soit sur demande visant des cas concrets (art. 23);
- l'assistance au recouvrement (art. 24);
- la limitation des effets de la Convention (art. 25).

VI. — Dispositions finales (articles 26 et 27).

La Convention entrera en vigueur le quinzième jour suivant celui de l'échange des instruments de ratification.

Elle s'appliquera aux impôts dus à la source sur les revenus attribués ou mis en paiement à partir du premier jour du mois suivant celui de l'échange des instruments de ratification et aux autres impôts établis sur des revenus de périodes imposables prenant fin à partir du 1er janvier de l'année de cet échange.

La Convention ne pourra être dénoncée qu'après une période de cinq ans à partir de l'année de la ratification.

* * *

cièerde of onderling afhankelijke ondernemingen te bestrijden, zonder dat daardoor ipso facto de verplichting ontstaat de dubbele belasting, die sommige bestanddelen van het inkomen van verschillende belastingplichtigen kan treffen, te corrigeren (economische dubbele belasting). Deze bepaling is ontleend aan het O. E. S. O.-modelverdrag en komt voor in alle door België sedert de publicatie van dat modelverdrag gesloten dubbelbelastingverdragen.

De mogelijkheid van een economische dubbele belasting in geval van toepassing van artikel 9 is open gelaten door artikel 21, § 5, van de Overeenkomst. Deze non-discriminatiebepaling heeft tot doel de aftrek te waarborgen van interest, royalty's of andere kosten, die door een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat aan een verblijfhouder van de andere overeenkomstsluitende Staat worden betaald, behalve in het geval dat, bij toepassing namelijk van artikel 9, die interest, royalty's of andere kosten bij de winst van de betalende onderneming mochten worden gevoegd. In dat laatste geval is economische dubbele belasting mogelijk (ten laste van afzonderlijke belastingplichtigen).

Aangezien artikel 9 op zichzelf België geen machtiging tot belastingheffing verleent, zijn de winstcorrecties die in België op grond van die bepaling ten laste van een Belgische onderneming worden gedaan, gesteund op het gemeen recht en meer in het bijzonder op artikel 24 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen dat in andere bewoordingen is gesteld maar dat over hetzelfde probleem handelt en hetzelfde doel nastreeft. In dit verband mag worden bevestigd dat het inzicht van de onderhandelaars wel degelijk was op dit punt de bepalingen van de nationale wetgevingen te bevestigen.

V. — Bijzondere bepalingen (artikelen 21 tot 25).

Dit hoofdstuk behandelt verschillende kwesties die rechtstreeks verband houden met het probleem van de dubbele belasting of met de toepassing van de belastingen van beide Staten.

Men vindt hier de gebruikelijke clausules betreffende :

- de non-discriminatie (artikel 21);
- de regeling voor onderling overleg en de toekenning van een speciale bezwaartermijn aan belastingplichtigen die door een belastingheffing, die niet in overeenstemming is met de overeenkomst, zijn getroffen of bedreigd (art. 22);
- het uitwisselen van inlichtingen hetzij van ambtswege, hetzij op verzoek voor bepaalde gevallen (art. 23);
- de invorderingsbijstand (art. 24);
- de beperking van de werking van de Overeenkomst (art. 25).

VI. — Slotbepalingen (artikelen 26 en 27).

De Overeenkomst zal in werking treden op de vijftiende dag na de uitwisseling van de bekrachtigingsoorkonden.

Zij zal van toepassing zijn op de bij de bron verschuldigde belastingen met betrekking tot inkomsten die zijn toegekend of betaalbaar gesteld vanaf de eerste dag van de maand die volgt op die waarin de bekrachtigingsoorkonden zijn uitgewisseld en op de andere belastingen geheven naar inkomsten van belastbare tijdperken die vanaf de 1ste januari van het jaar van die uitwisseling eindigen.

De Overeenkomst zal slechts kunnen worden opgezegd na een periode van vijf jaren te rekenen van het jaar van de bekrachtiging.

* * *

Le Gouvernement estime que la présente Convention, conclue dans l'intérêt des contribuables belges, apporte dans son ensemble une solution satisfaisante aux problèmes de double imposition qui existent ou pourraient exister entre la Belgique et le Maroc et qui sont de nature à entraver le développement harmonieux des relations économiques que bon nombre d'entreprises belges entretiennent déjà avec le Maroc. De son côté, le Maroc entend faire de cette Convention un instrument permanent d'encouragement aux investissements belges.

C'est pourquoi le Gouvernement vous propose d'approuver rapidement la présente Convention, afin qu'elle puisse produire ses effets dans le plus bref délai.

Le Vice-Premier Ministre et Ministre des Finances,

W. DE CLERCQ.

Le Ministre des Affaires étrangères,

R. VAN ELSLANDE.

Le Secrétaire d'Etat au Commerce extérieur,

A. KEMPINAIRE.

AVIS DU CONSEIL D'ETAT.

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre des Affaires étrangères, le 22 août 1972, d'une demande d'avis sur un projet de loi « portant approbation de la convention entre la Belgique et le Maroc, tendant à éviter les doubles impositions et à régler certaines autres questions en matière d'impôts sur le revenu, et du protocole final, signés à Rabat, le 4 mai 1972 », a donné le 11 octobre 1972 l'avis suivant :

L'article 20, § 1er, 2°, de la Convention prévoit que « la quotité forfaitaire d'impôt étranger prévue par la législation belge est imputée dans les conditions et aux taux prévus par cette législation ».

On observera, à cet égard, que, dans notre législation nationale, l'impôt dû sur les revenus et produits de capitaux et biens mobiliers déjà imposés à l'étranger, est acquitté par imputation du montant du précompte mobilier (article 186 du Code des impôts sur les revenus) et « l'impôt est en outre diminué d'une quotité forfaitaire de cet impôt étranger » (article 187 du même Code).

La succession de ces deux articles et l'emploi dans le second des mots « en outre » inciteraient à penser que l'ordre d'imputation est le suivant : d'abord le précompte mobilier et, ensuite, la quotité forfaitaire d'impôt étranger fixée à 15 p.c. par l'article 195 du Code des impôts sur les revenus.

Il ressort toutefois d'une déclaration faite par le Ministre des Finances à la Commission du Sénat à l'occasion de l'examen du projet de loi modifiant, en matière de précompte, le Code des impôts sur les revenus (Doc. parl. Sénat, session 1965-1966, n° 219, p. 5), que l'on imputera, par priorité, les précomptes non remboursables parmi lesquels on fait figurer les quotités forfaitaires d'impôts étrangers et, dans la mesure où le solde d'impôt sera inférieur aux précomptes remboursables, ceux-ci seront remboursés (par apurement prioritaire de la cotisation aux cinq centimes additionnels).

On peut penser que cette pratique administrative sera normalement suivie en ce qui concerne l'imputation de la quotité forfaitaire d'impôt étranger prévue par l'article 20, § 1er, 2°, de la Convention.

Pour éviter toute contestation à cet égard, il se recommande de modifier le Code des impôts sur les revenus, soit en y intervertissant les articles 186 et 187, soit en remplaçant, dans l'article 187, les mots « en outre » par l'adverbe « préalablement ».

De Regering is van oordeel dat deze, in het belang van de Belgische belastingplichtigen gesloten Overeenkomst, in haar geheel een bevredigende oplossing bevat voor de problemen van dubbele belasting die tussen België en Marokko bestaan of kunnen rijzen en een belemmering kunnen zijn voor een harmonische ontwikkeling van de economische betrekkingen, die talrijke Belgische ondernemingen met Marokko reeds onderhouden. Voor Marokko zal deze Overeenkomst een duurzaam middel zijn om de Belgische investeringen aan te moedigen.

De Regering stelt U dan ook voor onderhavige Overeenkomst spoedig goed te keuren opdat zij binnen korte tijd in werking kan treden.

De Vice-Eerste Minister en Minister van Financiën,

W. DE CLERCQ.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

R. VAN ELSLANDE.

De Staatssecretaris voor Buitenlandse Handel,

A. KEMPINAIRE.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE.

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, de 22^e augustus 1972 door de Minister van Buitenlandse Zaken verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet « houdende goedkeuring van de overeenkomst tussen België en Marokko tot het vermijden van dubbele belasting en tot regeling van sommige andere aangelegenheden inzake belastingen naar het inkomen, en van het slotprotocol, ondertekend te Rabat, op 4 mei 1972 » heeft de 11^e oktober 1972 het volgende advies gegeven :

Artikel 20, § 1, 2°, van de Overeenkomst bepaalt dat « het forfaitaire gedeelte van buitenlandse belasting, waarin de Belgische wetgeving voorziet, onder de voorwaarden en volgens het tarief van die wetgeving verrekend wordt... ».

In dat verband moge het volgende worden opgemerkt : In onze eigen wetgeving wordt de belasting die verschuldigd is op reeds in het buitenland belaste inkomsten en opbrengsten van roerende goederen en kapitalen, gekwetten door verrekening van het bedrag van de roerende voorheffing (artikel 186 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen), en « wordt van de belasting daarenboven een forfaitair gedeelte van die buitenlandse belasting afgetrokken » (artikel 187 van hetzelfde Wetboek).

De opeenvolging van die twee artikelen en het gebruik in het tweede, van het woord « daarenboven » schijnen erop te wijzen dat de verrekening in de volgende orde geschiedt : eerst de roerende voorheffing, vervolgens het forfaitair gedeelte van de buitenlandse belasting (op 15 t.h. vastgesteld in artikel 195 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen).

Uit een verklaring die de Minister van Financiën in de Senaatscommissie heeft afgelegd bij het onderzoek van het ontwerp van wet tot wijziging, inzake voorheffingen, van het Wetboek van de inkomstenbelastingen (Gedr. St., Senaat, zitting 1965-1966, n° 219, blz. 5), blijkt echter dat de niet terugbetaalbare voorheffingen, waaronder de forfaitaire gedeeltes van buitenlandse belastingen, bij voorrang zullen worden toegerekend en, voor zover het belastingsaldo kleiner is dan de terugbetaalbare voorheffingen, dat deze zullen worden terugbetaald (door aanzuivering bij voorrang van de aanslag in de vijf opcentiemen).

Men mag aannemen dat deze administratieve praktijk normaal zal worden gevolgd voor de verrekening van het forfaitair gedeelte van de buitenlandse belasting, bedoeld in artikel 20, § 1, 2°, van de Overeenkomst.

Ter voorkoming van mogelijke betwistingen verdient het aanbeveling het Wetboek van de inkomstenbelastingen te wijzigen, ofwel door daarin artikel 186 op artikel 187 te doen volgen, ofwel door in artikel 187 het woord « daarenboven » te vervangen door het bijwoord « vooraf ».

Cette mesure devrait avoir effet à partir de la date où le précompte mobilier est devenu remboursable.

La chambre était composée de :

Messieurs : G. Holoye, président de chambre;
G. Van Bunnan et J. Masquelin, conseillers d'Etat;
P. De Visscher et G. Aronstein, assesseurs de la section
de législation;
Madame : J. Truyens, greffier.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. G. Van Bunnan.
Le rapport a été présenté par M. G. Piquet, premier auditeur.

Le Greffier,

J. TRUYENS.

Le Président,

G. HOLOYE.

PROJET DE LOI

BAUDOUIN,

Roi des Belges,

A tous, présents et à venir, SALUT.

Sur la proposition de Notre Vice-Premier Ministre et Ministre des Finances, de Notre Ministre des Affaires étrangères et de Notre Secrétaire d'Etat au Commerce extérieur,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Vice-Premier Ministre et Ministre des Finances, Notre Ministre des Affaires étrangères et Notre Secrétaire d'Etat au Commerce extérieur sont chargés de présenter, en Notre nom, aux Chambres législatives le projet de loi dont la teneur suit :

Article unique.

La Convention entre la Belgique et le Maroc tendant à éviter les doubles impositions et à régler certaines autres questions en matière d'impôts sur le revenu et le Protocole final, signés à Rabat le 4 mai 1972, sortiront leur plein et entier effet.

Donné à Bruxelles, le 11 avril 1973.

BAUDOUIN.

PAR LE ROI :

Le Vice-Premier Ministre et Ministre des Finances,

W. DE CLERCQ.

Le Ministre des Affaires étrangères,

R. VAN ELSLANDE.

Le Secrétaire d'Etat au Commerce extérieur,

A. KEMPINAIRE.

Die maatregel zou uitwerking moeten hebben vanaf de dag waarop de roerende voorheffing terugbetaalbaar is geworden.

De kamer was samengesteld uit :

De heren : G. Holoye, kamervoorzitter;
G. Van Bunnan en J. Masquelin, staatsraden;
P. De Visscher en G. Aronstein, bijzitters van de afdeling
wetgeving;
Mevrouw : J. Truyens, griffier.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de heer G. Van Bunnan.
Het verslag werd uitgebracht door de heer G. Piquet, eerste auditeur.

De Griffier,

J. TRUYENS.

De Voorzitter,

G. HOLOYE.

WETSONTWERP

BOUDEWIJN,

Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen, ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze Vice-Eerste Minister en Minister van Financiën, van Onze Minister van Buitenlandse Zaken en van Onze Staatssecretaris voor Buitenlandse Handel,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN Wij :

Onze Vice-Eerste Minister en Minister van Financiën, Onze Minister van Buitenlandse Zaken en Onze Staatssecretaris voor Buitenlandse Handel zijn gelast, in Onze naam, bij de Wetgevende Kamers het wetsontwerp in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Enig artikel.

De Overeenkomst tussen België en Marokko tot het vermijden van dubbele belasting en tot regeling van sommige andere aangelegenheden inzake belastingen naar het inkomen, en het Slotprotocol, ondertekend te Rabat, op 4 mei 1972, zullen volkomen uitwerking hebben.

Gegeven te Brussel, op 11 april 1973.

BOUDEWIJN.

VAN KONINGSWEGE :

De Vice-Eerste Minister en Minister van Financiën,

W. DE CLERCQ.

De Minister van Buitenlandse Zaken,

R. VAN ELSLANDE.

De Staatssecretaris voor Buitenlandse Handel,

A. KEMPINAIRE.

Convention entre la Belgique et le Maroc tendant à éviter les doubles impositions et à régler certaines autres questions en matière d'impôts sur le revenu

Sa Majesté le Roi des Belges
et
Sa Majesté le Roi du Maroc,

Désireux d'éviter les doubles impositions et de régler certaines autres questions en matière d'impôts sur le revenu, ont décidé de conclure une Convention et ont nommé à cet effet pour leurs Plénipotentiaires, savoir :

Sa Majesté le Roi des Belges :

S.E. le baron Roland d'Anethan, Ambassadeur Extraordinaire et Plénipotentiaire de Sa Majesté le Roi des Belges, au Maroc

Sa Majesté le Roi du Maroc :

S.E. M. Mustapha Faris, Ministre des Finances du Gouvernement de Sa Majesté le Roi du Maroc

Lesquels, après avoir échangé leurs pleins pouvoirs, reconnus en bonne et due forme, sont convenus des dispositions suivantes :

I. — Champ d'application de la Convention

Article 1er
Personnes visées

La présente Convention s'applique aux personnes qui sont des résidents d'un Etat contractant ou de chacun des deux Etats.

Article 2
Impôts visés

§ 1er. La présente Convention s'applique aux impôts sur le revenu perçus pour le compte de chacun des Etats contractants, de ses subdivisions politiques et de ses collectivités locales, quel que soit le système de perception.

§ 2. Sont considérés comme impôts sur le revenu les impôts perçus sur le revenu total ou sur des éléments du revenu, y compris les impôts sur les gains provenant de l'aliénation de biens mobiliers ou immobiliers, ainsi que les impôts sur les plus-values.

§ 3. Les impôts actuels auxquels s'applique la Convention sont notamment :

1° en ce qui concerne la Belgique :

- a) l'impôt des personnes physiques;
- b) l'impôt des sociétés;
- c) l'impôt des personnes morales;
- d) l'impôt des non-résidents,

y compris les précomptes et les compléments de précomptes, les centimes additionnels auxdits impôts et précomptes, ainsi que la taxe communale additionnelle à l'impôt des personnes physiques;

(ci-après dénommés « l'impôt belge »);

Overeenkomst tussen België en Marokko tot het vermijden van dubbele belasting en tot regeling van sommige andere aangelegenheden inzake belastingen naar het inkomen

Zijne Majesteit de Koning der Belgen
en
Zijne Majesteit de Koning van Marokko

De wens koesterende, dubbele belasting te vermijden en sommige andere aangelegenheden inzake belastingen naar het inkomen te regelen, hebben besloten een Overeenkomst te sluiten en hebben te dien einde tot hun Gevolmachtigden benoemd, te weten :

Zijne Majesteit de Koning der Belgen :

Z.E. baron Roland d'Anethan, buitengewoon en gevolmachtigd Ambassadeur van Zijne Majesteit de Koning der Belgen, in Marokko

Zijne Majesteit de Koning van Marokko :

Z.E. de heer Mustapha Faris, Minister van Financiën van de Regering van Zijne Majesteit de Koning van Marokko

Die, na hun in goede en behoorlijke vorm bevonden volmachten te hebben uitgewisseld, als volgt zijn overeengekomen :

1. — Reikwijdte van de Overeenkomst

Artikel 1
Personen op wie de Overeenkomst van toepassing is

Deze Overeenkomst is van toepassing op personen die verblijft-houder zijn van een overeenkomstsluitende Staat of van beide overeenkomstsluitende Staten.

Artikel 2
Belastingen waarop de Overeenkomst van toepassing is

§ 1. Deze Overeenkomst is van toepassing op belastingen naar het inkomen die, ongeacht de wijze van heffing, worden geheven ten behoeve van elk van de overeenkomstsluitende Staten of van de staatkundige onderdelen of plaatselijke gemeenschappen daarvan.

§ 2. Als belastingen naar het inkomen worden beschouwd alle belastingen die worden geheven naar het gehele inkomen, of naar bestanddelen van het inkomen, daaronder begrepen de belastingen naar voordelen verkregen uit de vervreemding van roerende of onroerende goederen, alsmede de belastingen naar waardevermeerdering.

§ 3. De bestaande belastingen, waarop de Overeenkomst van toepassing is, zijn met name :

1° met betrekking tot België :

- a) de personenbelasting;
- b) de vennootschapsbelasting;
- c) de rechtspersonenbelasting;
- d) de belasting der niet-verblijfhouders,

met inbegrip van de voorheffingen en aanvullende voorheffingen, de opcentiemen op de hierboven vermelde belastingen en voorheffingen, alsmede de aanvullende gemeentebelasting op de personenbelasting;
(hierna te noemen « Belgische belasting »);

2° en ce qui concerne le Maroc :

a) l'impôt sur les bénéfices professionnels et la réserve d'investissements;

b) le prélèvement sur les traitements publics et privés, les indemnités et émoluments, les salaires, les pensions et les rentes viagères et l'emprunt obligatoire;

c) la taxe urbaine et les taxes y rattachées;

d) l'impôt agricole;

(ci-après dénommés « l'impôt marocain »).

§ 4. La Convention s'appliquera aussi aux impôts futurs de nature identique ou analogue qui s'ajouteraient aux impôts actuels ou qui les remplaceraient. Les autorités compétentes des Etats contractants se communiqueront les modifications apportées à leurs législations fiscales respectives.

II. — Définitions

Article 3

Définitions générales

§ 1er. Au sens de la présente Convention, à moins que le contexte n'exige une interprétation différente :

1° a) le terme « Belgique », employé dans un sens géographique, désigne le territoire du Royaume de Belgique; il inclut tout territoire en dehors de la souveraineté nationale de la Belgique qui est ou sera désigné, selon la législation belge sur le plateau continental et conformément au droit international, comme territoire sur lequel les droits de la Belgique à l'égard du sol et du sous-sol de la mer et de leurs ressources naturelles peuvent être exercés;

b) le terme « Maroc », employé dans un sens géographique, désigne le territoire du Royaume du Maroc; il inclut tout territoire en dehors de la souveraineté nationale du Maroc qui est ou sera désigné, selon la législation marocaine sur le plateau continental et conformément au droit international, comme territoire sur lequel les droits du Maroc à l'égard du sol et du sous-sol de la mer et de leurs ressources naturelles peuvent être exercés;

2° les expressions « un Etat contractant » et « l'autre Etat contractant » désignent, suivant le contexte, la Belgique ou le Maroc;

3° le terme « personne » comprend les personnes physiques, les sociétés et tous autres groupements de personnes;

4° le terme « société » désigne toute personne morale ou toute autre entité qui est imposable comme telle sur ses revenus dans l'Etat dont elle est un résident;

5° les expressions « entreprise d'un Etat contractant » et « entreprise de l'autre Etat contractant » désignent respectivement une entreprise exploitée par un résident d'un Etat contractant et une entreprise exploitée par un résident de l'autre Etat contractant;

6° l'expression « autorité compétente » désigne :

a) en ce qui concerne la Belgique, l'autorité compétente suivant la législation belge, et

b) en ce qui concerne le Maroc, le Ministre chargé des Finances ou son délégué.

§ 2. Pour l'application de la Convention par un Etat contractant, toute expression qui n'est pas autrement définie a le sens qui lui est attribué par la législation dudit Etat régissant les impôts qui font l'objet de la Convention, à moins que le contexte n'exige une interprétation différente.

Article 4

Domicile fiscal

§ 1er. Au sens de la présente Convention, l'expression « résident d'un Etat contractant » désigne toute personne qui, en vertu de la législation dudit Etat, est assujettie à l'impôt dans cet Etat en raison de son domicile, de sa résidence, de son siège de direction ou de tout autre critère de nature analogue; elle désigne aussi les sociétés de droit belge — autres que les sociétés par actions — qui ont opté pour l'assujettissement de leurs bénéfices à l'impôt des personnes physiques.

2° met betrekking tot Marokko :

a) de belasting op de bedrijfswinsten en de investeringsreserve;

b) de heffing op openbare en private beloningen, op vergoedingen en emolumenten, op lonen en salarissen, pensioenen en lijfrenten en op de verplichte lening;

c) de stedelijke belasting en de daarmede verbonden belastingen;

d) de landbouwbelasting;

(hierna te noemen « Marokkaanse belasting »).

§ 4. De Overeenkomst zal ook van toepassing zijn op elke gelijke of in wezen gelijksoortige belasting, die in de toekomst naast of in de plaats van de bestaande belastingen worden geheven. De bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staten zullen elkaar de wijzigingen die in hun onderscheidene belastingwetten zijn aangebracht, mededelen.

II. — Begripsbepalingen

Artikel 3

Algemene begripsbepalingen

§ 1. In deze Overeenkomst, tenzij het zinsverband anders vereist :

1° a) betekent het woord « België », in aardrijkskundig verband gebruikt, het grondgebied van het Koninkrijk België; het omvat elk grondgebied buiten de nationale soevereiniteit van België dat, volgens de Belgische wetgeving betreffende het continentaal plat en overeenkomstig het internationaal recht is of zal worden aangeduid als een gebied waarin de rechten van België met betrekking tot de zeebodem en de ondergrond en de natuurlijke rijkdommen daarvan kunnen worden uitgeoefend;

b) betekent het woord « Marokko », in aardrijkskundig verband gebruikt, het grondgebied van het Koninkrijk Marokko; het omvat elk grondgebied buiten de nationale soevereiniteit van Marokko dat, volgens de Marokkaanse wetgeving betreffende het continentaal plat en overeenkomstig het internationaal recht is of zal worden aangeduid als een gebied waarin de rechten van Marokko met betrekking tot de zeebodem en de ondergrond en de natuurlijke rijkdommen daarvan kunnen worden uitgeoefend;

2° betekenen de uitdrukkingen « een overeenkomstsluitende Staat » en « de andere overeenkomstsluitende Staat », België of Marokko, al naar het zinsverband vereist;

3° omvat het woord « persoon » elke natuurlijke persoon, elke vennootschap en elke andere vereniging van personen;

4° betekent het woord « vennootschap » elke rechtspersoon of elk ander lichaam dat als zodanig in de Staat waarvan het een verblijfhouder is, belastbaar is ter zake van zijn inkomen;

5° betekenen de uitdrukkingen « onderneming van een overeenkomstsluitende Staat » en « onderneming van de andere overeenkomstsluitende Staat », onderscheidenlijk een onderneming gedreven door een verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat en een onderneming gedreven door een verblijfhouder van de andere overeenkomstsluitende Staat;

6° betekent de uitdrukking « bevoegde autoriteit » :

a) in België, de autoriteit die volgens de Belgische wetgeving bevoegd is, en

b) in Marokko, de Minister belast met de Financiën of zijn afgevaardigde.

§ 2. Voor de toepassing van de Overeenkomst door een overeenkomstsluitende Staat heeft, tenzij het zinsverband anders vereist, elke niet anders omschreven uitdrukking de betekenis welke die uitdrukking heeft volgens de wetgeving van die Staat met betrekking tot de belastingen die het onderwerp van de Overeenkomst uitmaken.

Artikel 4

Fiscale woonplaats

§ 1. Voor de toepassing van deze Overeenkomst betekent de uitdrukking « verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat » elke persoon die, ingevolge de wetgeving van die Staat, aldaar aan belasting is onderworpen op grond van zijn woonplaats, verblijf, plaats van leiding of enige andere soortgelijke omstandigheid; zij betekent ook elke vennootschap naar Belgisch recht — niet zijnde een vennootschap op aandelen — die de aanslag van haar winsten in de personenbelasting heeft gekozen.

§ 2. Lorsque, selon la disposition du paragraphe 1er, une personne physique est considérée comme résidente de chacun des Etats contractants, le cas est résolu d'après les règles suivantes :

1° cette personne est considérée comme résidente de l'Etat contractant où elle dispose d'un foyer d'habitation permanent. Lorsqu'elle dispose d'un foyer d'habitation permanent dans chacun des Etats contractants, elle est considérée comme résidente de l'Etat contractant avec lequel ses liens personnels et économiques sont les plus étroits (centre des intérêts vitaux);

2° si l'Etat contractant où cette personne a le centre de ses intérêts vitaux ne peut pas être déterminé, ou qu'elle ne dispose d'un foyer d'habitation permanent dans aucun des Etats contractants, elle est considérée comme résidente de l'Etat contractant où elle séjourne de façon habituelle;

3° si cette personne séjourne de façon habituelle dans chacun des Etats contractants ou qu'elle ne séjourne de façon habituelle dans aucun d'eux, elle est considérée comme résidente de l'Etat contractant dont elle possède la nationalité;

4° si cette personne possède la nationalité de chacun des Etats contractants ou qu'elle ne possède la nationalité d'aucun d'eux, les autorités compétentes des Etats contractants tranchent la question d'un commun accord.

§ 3. Lorsque, selon la disposition du paragraphe 1er, une personne autre qu'une personne physique est considérée comme résidente de chacun des Etats contractants, elle est réputée résidente de l'Etat contractant où se trouve son siège de direction effective.

Article 5

Etablissement stable

§ 1er. Au sens de la présente Convention, l'expression « établissement stable » désigne une installation fixe d'affaires où l'entreprise exerce tout ou partie de son activité.

§ 2. L'expression « établissement stable » comprend notamment :

- 1° un siège de direction ou d'exploitation;
- 2° une succursale;
- 3° un magasin de vente;
- 4° un bureau;
- 5° une usine;
- 6° un atelier;
- 7° une mine, une carrière ou tout autre lieu d'extraction de ressources naturelles;
- 8° un chantier de construction ou de montage dont la durée dépasse six mois.

§ 3. On ne considère pas qu'il y a établissement stable si :

1° il est fait usage d'installations aux seules fins de stockage, d'exposition ou de livraison de marchandises appartenant à l'entreprise;

2° des marchandises appartenant à l'entreprise sont entreposées aux seules fins de stockage, d'exposition ou de livraison;

3° des marchandises appartenant à l'entreprise sont entreposées aux seules fins de transformation par une autre entreprise;

4° une installation fixe d'affaires est utilisée aux seules fins d'acheter des marchandises destinées à des établissements de vente ou de transformation de l'entreprise situés en dehors de l'Etat où se trouve cette installation;

5° une installation fixe d'affaires est utilisée pour l'entreprise aux seules fins de publicité, de recueillir ou de fournir des informations, d'effectuer de la recherche scientifique ou d'exercer des activités analogues qui ont un caractère préparatoire ou auxiliaire.

§ 4. Une personne — autre qu'un agent jouissant d'un statut indépendant, visé au paragraphe 5 — qui agit dans un Etat contractant pour le compte d'une entreprise de l'autre Etat contractant est considérée comme constituant un établissement stable de l'entreprise dans le premier Etat si elle dispose dans cet Etat de pouvoirs qu'elle y exerce habituellement lui permettant de conclure des contrats au nom de l'entreprise; cette disposition ne

§ 2. Indien een natuurlijke persoon ingevolge de bepaling van paragraaf 1 verblijfhouder van beide overeenkomstsluitende Staten is, gelden de volgende regels :

1° hij wordt geacht verblijfhouder te zijn van de overeenkomstsluitende Staat waarin hij een duurzaam tehuis tot zijn beschikking heeft. Indien hij in beide overeenkomstsluitende Staten een duurzaam tehuis tot zijn beschikking heeft, wordt hij geacht verblijfhouder te zijn van de overeenkomstsluitende Staat waarmede zijn persoonlijke en economische betrekkingen het nauwste zijn (middelpunt van de levensbelangen);

2° indien niet kan worden bepaald in welke overeenkomstsluitende Staat hij het middelpunt van zijn levensbelangen heeft, of indien hij in geen van de overeenkomstsluitende Staten een duurzaam tehuis tot zijn beschikking heeft, wordt hij geacht verblijfhouder te zijn van de overeenkomstsluitende Staat waarin hij gewoonlijk verblijft;

3° indien hij in beide overeenkomstsluitende Staten of in geen van beide gewoonlijk verblijft, wordt hij geacht verblijfhouder te zijn van de overeenkomstsluitende Staat waarvan hij onderdaan is;

4° indien hij onderdaan is van beide overeenkomstsluitende Staten of van geen van beide, zullen de bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staten de aangelegenheid in onderlinge overeenstemming regelen.

§ 3. Indien een andere dan een natuurlijke persoon ingevolge de bepaling van paragraaf 1 verblijfhouder van beide overeenkomstsluitende Staten is, wordt hij geacht verblijfhouder te zijn van de overeenkomstsluitende Staat waarin de plaats van zijn werkelijke leiding is gelegen.

Artikel 5

Vaste inrichting

§ 1. Voor de toepassing van deze Overeenkomst betekent de uitdrukking « vaste inrichting » een vaste bedrijfsinrichting waarin de onderneming haar werkzaamheden geheel of gedeeltelijk uitoefent.

§ 2. De uitdrukking « vaste inrichting » omvat in het bijzonder :

- 1° een zetel van leiding of van bedrijf;
- 2° een filiaal;
- 3° een verkoopgelegenheid;
- 4° een kantoor;
- 5° een fabriek;
- 6° een werkplaats;
- 7° een mijn, een steengroeve of enige andere plaats waar natuurlijke rijkdommen worden gewonnen;
- 8° de uitvoering van een bouwwerk of van constructiewerkzaamheden waarvan de duur zes maanden overschrijdt.

§ 3. Een vaste inrichting wordt niet aanwezig geacht indien :

1° gebruik wordt gemaakt van inrichtingen, uitsluitend voor de opslag, uitstalling of aflevering van aan de onderneming toebehorende goederen;

2° een aan de onderneming toebehorende goederenvoorraad wordt aangehouden, uitsluitend voor de opslag, uitstalling of aflevering;

3° een aan de onderneming toebehorende goederenvoorraad wordt aangehouden, uitsluitend voor de bewerking of verwerking door een andere onderneming;

4° een vaste bedrijfsinrichting wordt aangehouden uitsluitend om goederen aan te kopen voor verkoop- of verwerkingsinrichtingen van de onderneming die buiten de Staat waar zich die inrichting bevindt zijn gelegen;

5° een vaste bedrijfsinrichting ten behoeve van de onderneming wordt aangehouden, uitsluitend voor reclamadoeleinden, voor het inwinnen of het geven van inlichtingen, voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek of voor het uitvoeren van soortgelijke werkzaamheden die van voorbereidende aard zijn of het karakter van hulpwerkzaamheden hebben.

§ 4. Een persoon — niet zijnde een onafhankelijke vertegenwoordiger in de zin van paragraaf 5 — die in een overeenkomstsluitende Staat voor een onderneming van de andere overeenkomstsluitende Staat werkzaam is, wordt als een in de eerstbedoelde Staat aanwezige vaste inrichting van de onderneming beschouwd, indien hij in die Staat een machtiging bezit om namens de onderneming overeenkomsten af te sluiten en dit

s'applique pas si l'activité de cette personne est limitée à l'achat de marchandises pour l'entreprise et pour autant que ces marchandises ne soient pas revendues dans le premier Etat.

Est notamment considéré comme exerçant de tels pouvoirs, l'agent qui dispose habituellement dans le premier Etat contractant, d'un stock de produits ou marchandises appartenant à l'entreprise et au moyen duquel il exécute régulièrement les commandes qu'il a reçues pour le compte de l'entreprise.

§ 5. On ne considère pas qu'une entreprise d'un Etat contractant a un établissement stable dans l'autre Etat contractant du seul fait qu'elle y exerce son activité par l'entremise d'un courtier, d'un commissionnaire général ou de tout autre intermédiaire d'un établissement stable ou non, ne suffit pas, en lui-même, à faire de l'une quelconque de ces sociétés un établissement stable de l'autre.

L'intermédiaire qui agit pour le compte d'une entreprise d'assurances et qui dispose de pouvoirs qu'il exerce habituellement, lui permettant de conclure des contrats au nom de cette entreprise, n'est pas visé à cette disposition.

§ 6. Le fait qu'une société résidente d'un Etat contractant contrôle ou est contrôlée par une société résidente de l'autre Etat contractant ou qui y exerce son activité (que ce soit pas l'intermédiaire d'un établissement stable ou non), ne suffit pas, en lui-même, à faire de l'une quelconque de ces sociétés un établissement stable de l'autre.

III. — Imposition des revenus

Article 6

Revenus de biens immobiliers

§ 1er. Les revenus provenant de biens immobiliers sont imposables dans l'Etat contractant où ces biens sont situés.

§ 2. L'expression « biens immobiliers » est définie conformément au droit de l'Etat contractant où les biens considérés sont situés. L'expression englobe en tous cas les accessoires, le cheptel mort ou vif des exploitations agricoles et forestières, les droits auxquels s'appliquent les dispositions du droit privé concernant la propriété foncière, l'usufruit des biens immobiliers et les droits à des redevances variables ou fixes pour l'exploitation ou la concession de l'exploitation de gisements minéraux, sources et autres richesses du sol; les navires, bateaux et aéronefs ne sont pas considérés comme biens immobiliers.

§ 3. La disposition du paragraphe 1er s'applique aux revenus provenant de l'exploitation ou de la jouissance directes, de la location ou de l'affermage, ainsi que de toute autre forme d'exploitation de biens immobiliers.

§ 4. Les dispositions des paragraphes 1er et 3 s'appliquent également aux revenus provenant des biens immobiliers d'une entreprise, ainsi qu'aux revenus des biens immobiliers servant à l'exercice d'une profession libérale.

Article 7

Bénéfices des entreprises

§ 1er. Les bénéfices d'une entreprise d'un Etat contractant ne sont imposables que dans cet Etat, à moins que l'entreprise n'exerce son activité dans l'autre Etat contractant par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé. Si l'entreprise exerce son activité d'une telle façon, les bénéfices de l'entreprise sont imposables dans l'autre Etat, mais uniquement dans la mesure où ils sont imputables audit établissement stable.

§ 2. Sans préjudice de l'application du paragraphe 3, lorsqu'une entreprise d'un Etat contractant exerce son activité dans l'autre Etat contractant par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé, il est imputé, dans chaque Etat contractant, à cet établissement stable les bénéfices qu'il aurait pu réaliser s'il avait constitué une entreprise distincte et séparée exerçant des activités identiques ou analogues dans des conditions identiques ou analogues et agissant en toute indépendance.

recht aldaar gewoonlijk uitoefent: deze bepaling is niet van toepassing indien de werkzaamheden van die persoon beperkt blijven tot de aankoop van goederen voor de onderneming en voor zover die goederen in de eerstbedoelde Staat niet worden voortverkocht.

Een vertegenwoordiger die in de eerstbedoelde overeenkomstsluitende Staat gewoonlijk over een aan de onderneming toebehorende voorraad goederen of koopwaar beschikt waaruit hij regelmatig door hem voor rekening van de onderneming ontvangen bestellingen uitvoert, wordt met name geacht zulk een recht uit te oefenen.

§ 5. Een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat wordt niet geacht een vaste inrichting in de andere overeenkomstsluitende Staat te bezitten op grond van de enkele omstandigheid dat zij aldaar zaken doet door middel van een makelaar, een algemeen commissionair of enige andere onafhankelijke vertegenwoordiger, op voorwaarde dat deze personen in de normale uitoefening van hun bedrijf handelen.

Een vertegenwoordiger die voor een verzekeringsonderneming optreedt en een machtiging bezit om namens die onderneming overeenkomsten af te sluiten en dit recht gewoonlijk uitoefent, wordt in deze bepaling niet bedoeld.

§ 6. De enkele omstandigheid dat een vennootschap die verblijfhouder is van een overeenkomstsluitende Staat een vennootschap beheerst of door een vennootschap wordt beheerst, die verblijfhouder is van de andere overeenkomstsluitende Staat of die in die andere Staat zaken doet (hetzij met behulp van een vaste inrichting, hetzij op andere wijze), stempelt een van beide vennootschappen niet tot een vaste inrichting van de andere.

III. — Belastingheffing naar het inkomen

Artikel 6

Inkomsten uit onroerende goederen

§ 1. Inkomsten uit onroerende goederen zijn belastbaar in de overeenkomstsluitende Staat waarin die goederen zijn gelegen.

§ 2. De uitdrukking « onroerende goederen » heeft de betekenis die daaraan wordt toegekend door het recht van de overeenkomstsluitende Staat waarin de desbetreffende goederen zijn gelegen. De uitdrukking omvat in ieder geval de goederen die bij de onroerende goederen behoren, levende en dode have van landbouw- en bosbouwbedrijven, rechten waarop de bepalingen van het privaatrecht betreffende de grondeigendom van toepassing zijn, vruchtgebruik van onroerende goederen en rechten op veranderlijke of vaste vergoedingen ter zake van de exploitatie, of het recht tot exploitatie van minerale aardlagen, bronnen en andere bodemrijdommen; schepen en luchtvaartuigen worden niet als onroerende goederen beschouwd.

§ 3. De bepaling van paragraaf 1 is van toepassing op inkomsten verkregen uit de rechtstreekse exploitatie of het rechtstreeks genot, uit de verhuring of verpachting, of uit elke andere vorm van exploitatie van onroerende goederen.

§ 4. De bepalingen van de paragrafen 1 en 3 zijn ook van toepassing op inkomsten uit onroerende goederen van een onderneming en op inkomsten uit onroerende goederen gebezigd voor de uitoefening van een vrij beroep.

Artikel 7

Winsten van ondernemingen

§ 1. Winsten van een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat zijn slechts in die Staat belastbaar, tenzij de onderneming in de andere overeenkomstsluitende Staat haar bedrijf uitoefent met behulp van een aldaar gevestigde vaste inrichting. Indien de onderneming aldus haar bedrijf uitoefent, zijn de winsten van de onderneming in de andere Staat belastbaar, maar slechts voor zover zij aan die vaste inrichting kunnen worden toegerekend.

§ 2. Onverminderd de toepassing van paragraaf 3 worden, indien een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat in de andere overeenkomstsluitende Staat haar bedrijf uitoefent met behulp van een aldaar gevestigde vaste inrichting, in elke overeenkomstsluitende Staat aan die vaste inrichting de winsten toegerekend die zij zou kunnen behalen indien zij een onafhankelijke en zelfstandige onderneming zou zijn, die dezelfde of soortgelijke werkzaamheden zou uitoefenen onder dezelfde of soortgelijke omstandigheden en die geheel onafhankelijk zou handelen.

§ 3. Pour la détermination des revenus de l'établissement stable qu'une entreprise d'un Etat contractant a dans l'autre Etat, il est tenu compte :

— d'une part, des charges et dépenses réelles supportées par l'entreprise dans l'Etat où se trouve l'établissement stable et grevant directement et spécialement l'acquisition et la conservation de ces revenus;

— d'autre part, des frais réels supportés par le siège de direction effective de l'entreprise et justifiés par des services rendus à l'établissement stable.

§ 4. A défaut de comptabilité régulière ou d'autres éléments probants permettant de déterminer le montant des bénéfices d'une entreprise d'un Etat contractant, qui est imputable à son établissement stable situé dans l'autre Etat, l'impôt peut notamment être établi dans cet autre Etat conformément à sa propre législation, compte tenu des bénéfices normaux d'entreprises similaires du même Etat, se livrant à la même activité ou à des activités similaires dans des conditions identiques ou similaires. Toutefois, si cette méthode entraîne une double imposition des mêmes bénéfices, les autorités compétentes des deux Etats se concertent en vue d'éviter cette double imposition.

§ 5. Aux fins des paragraphes précédents, les bénéfices à imputer à l'établissement stable sont calculés chaque année selon la même méthode, à moins qu'il n'existe des motifs valables et suffisants de procéder autrement.

§ 6. Les participations d'un associé aux bénéfices d'une entreprise constituée sous forme de société de fait ou d'association en participation sont imposables dans l'Etat où ladite entreprise a un établissement stable. Il en est de même des revenus qui, suivant la législation de l'un des Etats contractants, sont imposables au titre de bénéfices dans le chef d'associés ou membres de sociétés et groupements de personnes.

§ 7. Lorsque les bénéfices comprennent des éléments de revenu traités séparément dans d'autres articles de la présente Convention, les dispositions du présent article ne font pas obstacle à l'application des dispositions de ces autres articles pour la taxation de ces éléments de revenu.

Article 8

Navigation maritime et aérienne

§ 1er. Les bénéfices provenant de l'exploitation en trafic international de navires ou d'aéronefs ne sont imposables que dans l'Etat contractant où le siège de la direction effective de l'entreprise est situé.

§ 2. Si le siège de la direction effective d'une entreprise de navigation maritime est à bord d'un navire, ce siège est réputé situé dans l'Etat contractant où se trouve le port d'attache de ce navire, ou, à défaut de port d'attache, dans l'Etat contractant dont l'exploitant du navire est un résident.

Article 9

Entreprises interdépendantes

Lorsque :

1° une entreprise d'un Etat contractant participe directement ou indirectement à la direction, au contrôle ou au financement d'une entreprise de l'autre Etat contractant ou que

2° les mêmes personnes participent directement ou indirectement à la direction, au contrôle ou au financement d'une entreprise d'un Etat contractant et d'une entreprise de l'autre Etat contractant,

et que, dans l'un et l'autre cas, les deux entreprises sont, dans leurs relations commerciales ou financières, liées par des conditions acceptées ou imposées, qui diffèrent de celles qui seraient convenues entre des entreprises indépendantes, les bénéfices qui, sans ces conditions, auraient été obtenus par l'une des entreprises mais n'ont pu l'être en fait à cause de ces conditions, peuvent être inclus dans les bénéfices de cette entreprise et imposés en conséquence.

§ 3. Bij het bepalen van de inkomsten van de vaste inrichting die een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat in de andere Staat heeft, wordt rekening gehouden :

— eendeels, met de werkelijke kosten en uitgaven gedragen door de onderneming in de Staat waar zich de vaste inrichting bevindt en die rechtstreeks en bijzonder voor het verwerven en het behouden van die inkomsten zijn gedaan;

— anderdeels, met de werkelijke kosten gedragen door de plaats van de werkelijke leiding van de onderneming en verantwoord door aan de vaste inrichting verstrekte diensten.

§ 4. Bij gebrek aan een regelmatige boekhouding of andere afdoende gegevens die het mogelijk maken het bedrag te bepalen van de winsten van een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat, dat aan haar vaste inrichting in de andere overeenkomstsluitende Staat kan worden toegerekend, mag de belasting in die andere Staat volgens diens wetgeving worden gevestigd, onder meer met inachtneming van de normale winsten van gelijksoortige ondernemingen van die Staat, die dezelfde of gelijksoortige werkzaamheden onder dezelfde of soortgelijke omstandigheden uitoefenen. Indien deze methode echter tot dubbele belasting van dezelfde winsten leidt, plegen de bevoegde autoriteiten van beide Staten overleg om die dubbele belasting te vermijden.

§ 5. Voor de toepassing van de voorgaande paragrafen worden de winsten die aan de vaste inrichting kunnen worden toegerekend, ieder jaar volgens dezelfde methode bepaald, tenzij er een goede en genoegzame reden bestaat om anders te handelen.

§ 6. De deelnemingen van een vennoot in de winsten van een als een feitelijke vennootschap of als een vereniging in deelneming opgerichte onderneming zijn belastbaar in de Staat waarin die onderneming een vaste inrichting heeft. Dit geldt ook voor de inkomsten die volgens de wetgeving van een overeenkomstsluitende Staat als winsten ten name van vennoten of leden van personenvennootschappen en verenigingen van personen belastbaar zijn.

§ 7. Indien in de winsten inkomstenbestanddelen zijn begrepen die afzonderlijk in andere artikelen van deze Overeenkomst worden behandeld, beletten de bepalingen van dit artikel geenszins de toepassing van die andere artikelen voor de belastingheffing van die inkomstenbestanddelen.

Artikel 8

Zeevaart en luchtvaart

§ 1. Winsten uit de exploitatie van schepen of luchtvaartuigen in internationaal verkeer zijn slechts belastbaar in de overeenkomstsluitende Staat waarin de plaats van de werkelijke leiding van de onderneming is gelegen.

§ 2. Indien de plaats van de werkelijke leiding van een zeescheepvaartonderneming zich aan boord van een schip bevindt, wordt deze plaats geacht te zijn gelegen in de overeenkomstsluitende Staat waarin de thuishaven van het schip is gelegen of, indien er geen thuishaven is, in de overeenkomstsluitende Staat waarvan de exploitant van het schip verblijfhouder is.

Artikel 9

Onderling afhankelijke ondernemingen

Indien :

1° een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat onmiddellijk of middellijk deelneemt aan de leiding van, aan het toezicht op, dan wel aan de financiering van een onderneming van de andere overeenkomstsluitende Staat, of

2° dezelfde personen onmiddellijk of middellijk deelnemen aan de leiding van, aan het toezicht op, dan wel aan de financiering van een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat en van een onderneming van de andere overeenkomstsluitende Staat,

en in het ene of in het andere geval tussen de twee ondernemingen in hun handels- of financiële betrekkingen, voorwaarden zijn aanvaard of opgelegd die afwijken van die welke zouden zijn overeengekomen tussen onafhankelijke ondernemingen, mogen winsten, welke zonder deze voorwaarden door een van de ondernemingen zouden zijn behaald maar ten gevolge van die voorwaarden niet zijn behaald, worden begrepen in de winsten van die onderneming en dienovereenkomstig worden belast.

Article 10
Dividendes

§ 1er. Les dividendes attribués par une société résidente d'un Etat contractant à un résident de l'autre Etat contractant sont imposables dans cet autre Etat.

§ 2. Toutefois, ces dividendes peuvent être imposés dans l'Etat contractant dont la société qui attribue les dividendes est un résident si la législation de cet Etat le prévoit, mais l'impôt ainsi établi ne peut excéder 15 p.c. du montant brut desdits dividendes.

Les dispositions du présent paragraphe ne limitent pas l'imposition de la société sur les bénéfices qui servent au paiement des dividendes.

§ 3. Le terme « dividendes » employé dans le présent article désigne les revenus provenant d'actions, actions ou bons de jouissance, parts de mine, parts de fondateur ou autres parts bénéficiaires, à l'exception des créances, ainsi que les revenus d'autres parts sociales soumis au même régime que les revenus d'actions par la législation fiscale de l'Etat dont la société distributrice est un résident. Ce terme désigne également les revenus — même attribués sous la forme d'intérêts — imposables au titre de revenus de capitaux investis par les associés dans les sociétés autres que les sociétés par actions, résidentes de la Belgique.

§ 4. Les dispositions des paragraphes 1er et 2 ne s'appliquent pas lorsque le bénéficiaire des dividendes, résident d'un Etat contractant, a dans l'autre Etat contractant dont la société qui attribue les dividendes est un résident, un établissement stable auquel se rattache effectivement la participation génératrice des dividendes. Dans ce cas, les dividendes sont imposables dans cet autre Etat conformément à sa législation.

§ 5. Lorsqu'une société résidente d'un Etat contractant tire des bénéfices ou des revenus de l'autre Etat contractant, cet autre Etat ne peut percevoir aucun impôt sur les dividendes attribués par la société en dehors du territoire de cet autre Etat à des personnes qui ne sont pas des résidents de cet autre Etat, ni prélever aucun impôt au titre de l'imposition des bénéfices non distribués, sur les bénéfices non distribués de la société, même si les dividendes attribués ou les bénéfices non distribués consistent en tout ou en partie en bénéfices ou revenus provenant de cet autre Etat. La disposition qui précède n'empêche pas ledit autre Etat d'imposer les dividendes afférents à une participation qui se rattache effectivement à un établissement stable exploité dans cet autre Etat.

Article 11
Intérêts

§ 1er. Les intérêts provenant d'un Etat contractant et attribués à un résident de l'autre Etat contractant sont imposables dans cet autre Etat.

§ 2. Toutefois, ces intérêts peuvent être imposés dans l'Etat contractant d'où ils proviennent si la législation de cet Etat le prévoit, mais l'impôt ainsi établi ne peut excéder 15 p.c. de leur montant.

§ 3. Le terme « intérêts » employé dans le présent article désigne les revenus des fonds publics, des obligations d'emprunts assorties ou non de garanties hypothécaires ou d'une clause de participation aux bénéfices et, sous réserve de l'alinéa suivant, des créances ou dépôts de toute nature, ainsi que les lots d'emprunts et tous autres produits soumis au même régime que les revenus de sommes prêtées ou déposées par la législation fiscale de l'Etat d'où proviennent les revenus. Ce terme ne comprend pas les intérêts assimilés à des dividendes par l'article 10, paragraphe 3, deuxième phrase.

§ 4. Les dispositions des paragraphes 1er et 2 ne s'appliquent pas lorsque le bénéficiaire des intérêts, résident d'un Etat contractant, a dans l'autre Etat contractant d'où proviennent les intérêts un établissement stable auquel se rattache effectivement la créance ou le dépôt générateur des intérêts. Dans ce cas, les intérêts sont imposables dans cet autre Etat conformément à sa législation.

Artikel 10
Dividenden

§ 1. Dividenden toegekend door een vennootschap die verblijfhouder is van een overeenkomstsluitende Staat aan een verblijfhouder van de andere overeenkomstsluitende Staat, zijn in die andere Staat belastbaar.

§ 2. Die dividenden mogen echter in de overeenkomstsluitende Staat, waarvan de vennootschap die de dividenden toekent verblijfhouder is, worden belast indien de wetgeving van die Staat daarin voorziet, maar de aldus geheven belasting mag 15 pct. van het brutobedrag van die dividenden niet overschrijden.

De bepalingen van deze paragraaf laten onverlet de belastingheffing van de vennootschap ter zake van de winsten waaruit de dividenden worden betaald.

§ 3. Het woord « dividenden » betekent in dit artikel inkomsten uit aandelen, genootsaandelen of rechten, mijnaandelen, oprichtersaandelen of andere winstaandelen, met uitzondering van schuldvorderingen, alsmede inkomsten van andere maatschappelijke delen, die volgens de belastingwetgeving van de Staat, waarvan de uitkerende vennootschap verblijfhouder is, op dezelfde wijze als inkomsten van aandelen worden belast. Het omvat ook inkomsten — zelfs toegekend in de vorm van interesten — die belastbaar zijn als inkomsten van belegde kapitalen van vennoten in andere vennootschappen dan op aandelen, die verblijfhouder van België zijn.

§ 4. De bepalingen van de paragrafen 1 en 2 zijn niet van toepassing indien de genietende van de dividend, verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat, in de andere overeenkomstsluitende Staat waarvan de vennootschap die de dividend toekent verblijfhouder is, een vaste inrichting heeft waarmee de deelneming die de dividend oplevert wezenlijk is verbonden. In dat geval, zijn de dividend in die andere Staat belastbaar volgens de wetgeving van die Staat.

§ 5. Indien een vennootschap die verblijfhouder is van een overeenkomstsluitende Staat, winsten of inkomsten verkrijgt uit de andere overeenkomstsluitende Staat, mag die andere Staat geen belasting heffen van de dividend, door die vennootschap buiten die andere Staat toegekend aan personen die geen verblijfhouder van die andere Staat zijn, noch de niet uitgedeelde winst van de vennootschap onderwerpen aan een belasting op niet-uitgedeelde winst, zelfs indien de uitgekeerde dividend of de niet-uitgedeelde winst geheel of gedeeltelijk bestaan uit winst of inkomsten die uit die andere Staat afkomstig zijn. De voorgaande bepaling belet die andere Staat niet de dividend te belasten die verband houden met een deelneming die wezenlijk verbonden is met een in die andere Staat aangehouden vaste inrichting.

Artikel 11
Interest

§ 1. Interest afkomstig uit een overeenkomstsluitende Staat en toegekend aan een verblijfhouder van de andere overeenkomstsluitende Staat is in die andere Staat belastbaar.

§ 2. Die interest mag echter in de overeenkomstsluitende Staat waaruit hij afkomstig is, worden belast indien de wetgeving van die Staat daarin voorziet, maar de aldus geheven belasting mag 15 pct. van het bedrag van de interest niet overschrijden.

§ 3. Het woord « interest » betekent in dit artikel inkomsten van overheidsfondsen, van leningobligaties met of zonder hypothecaire waarborg of recht van deelneming in de winsten en van schuldvorderingen of deposito's van allerlei aard, alsmede loten van leningen en alle andere opbrengsten die volgens de belastingwetgeving van de Staat waaruit de inkomsten afkomstig zijn, op dezelfde wijze worden belast als inkomsten van geleende of gedeponeerde gelden. Het omvat niet interest die met dividend wordt gelijkgesteld door artikel 10, paragraaf 3, tweede zin.

§ 4. De bepalingen van de paragrafen 1 en 2 zijn niet van toepassing, indien de genietende van de interest, verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat, in de andere overeenkomstsluitende Staat waaruit de interest afkomstig is, een vaste inrichting heeft waarmee de schuldvordering of het deposito, die de interest opleveren, wezenlijk zijn verbonden. In dat geval is de interest in die andere Staat belastbaar volgens de wetgeving van die Staat.

§ 5. Les intérêts sont considérés comme provenant d'un Etat contractant lorsque le débiteur est cet Etat lui-même, une subdivision politique, une collectivité locale ou un résident de cet Etat. Toutefois, lorsque le débiteur des intérêts, qu'il soit ou non résident d'un Etat contractant, a dans un Etat contractant un établissement stable pour lequel l'emprunt générateur des intérêts a été contracté et qui supporte comme telle la charge de ceux-ci, ces intérêts sont réputés provenir de l'Etat contractant où l'établissement stable est situé.

§ 6. Si, par suite de relations spéciales existant entre le débiteur et le créancier ou déposant, ou que l'un et l'autre entretiennent avec des tierces personnes, le montant des intérêts compte tenu de la créance ou du dépôt pour lequel ils sont attribués, excède celui dont seraient convenus le débiteur et le créancier ou déposant en l'absence de pareilles relations, les dispositions du présent article ne s'appliquent qu'à ce dernier montant. En ce cas, la partie excédentaire des intérêts est imposable, conformément à sa législation, dans l'Etat contractant d'où proviennent les intérêts.

Article 12 *Redevances*

§ 1er. Les redevances provenant d'un Etat contractant et attribuées à un résident de l'autre Etat contractant sont imposables dans cet autre Etat.

§ 2. Toutefois, ces redevances peuvent être imposées dans l'Etat contractant d'où elles proviennent, si la législation de cet Etat le prévoit, mais l'impôt ainsi établi ne peut excéder :

1° 5 p.c. du montant brut des redevances versées en contrepartie de l'usage ou de la concession de l'usage d'un droit d'auteur sur une œuvre littéraire, artistique ou scientifique, non compris les films cinématographiques et de télévision;

2° 10 p.c. du montant brut des redevances payées pour l'usage ou la concession de l'usage d'un brevet, d'une marque de fabrique ou de commerce, d'un dessin ou d'un modèle, d'un plan, d'une formule ou d'un procédé secret, de films cinématographiques et de télévision, ainsi que pour l'usage ou la concession de l'usage d'un équipement agricole, industriel, commercial ou scientifique ne constituant pas un bien immobilier visé à l'article 6, pour des informations ayant trait à une expérience acquise dans le domaine agricole, industriel, commercial ou scientifique et pour la prestation d'une assistance technique accessoire à l'usage de tels biens, dans la mesure où elle est effectuée dans l'Etat d'où proviennent les redevances.

§ 3. Les dispositions des paragraphes 1er et 2 ne s'appliquent pas lorsque le bénéficiaire des redevances, résident d'un Etat contractant, a dans l'autre Etat contractant d'où proviennent les redevances un établissement stable auquel se rattache effectivement le droit ou le bien générateur des redevances. Dans ce cas, les redevances sont imposables dans cet autre Etat conformément à sa législation.

§ 4. Les redevances sont considérées comme provenant d'un Etat contractant lorsque le débiteur est cet Etat lui-même, une subdivision politique, une collectivité locale ou un résident de cet Etat. Toutefois, lorsque le débiteur des redevances, qu'il soit ou non résident d'un Etat contractant, a dans un Etat contractant un établissement stable pour lequel le contrat donnant lieu au paiement des redevances a été conclu et qui supporte comme telle la charge de celle-ci, ces redevances sont réputées provenir de l'Etat contractant où est situé l'établissement stable.

§ 5. Si, par suite de relations spéciales existant entre le débiteur et le créancier ou que l'un et l'autre entretiennent avec des tierces personnes, le montant des redevances, compte tenu de la prestation pour laquelle elles sont attribuées, excède le montant normal dont seraient convenus le débiteur et le créancier en l'absence de pareilles relations, les dispositions des paragraphes 1er et 2 ne s'appliquent qu'à ce dernier montant. En ce cas, la partie excédentaire des redevances est imposable, conformément à sa législation, dans l'Etat contractant d'où proviennent les redevances.

§ 5. Interest wordt geacht uit een overeenkomstsluitende Staat afkomstig te zijn als de schuldenaar die Staat zelf is, een staatkundig onderdeel of een plaatselijke gemeenschap daarvan, of een verblijfhouder van die Staat. Indien evenwel de schuldenaar van de interest, ongeacht of hij verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat is of niet, in een overeenkomstsluitende Staat een vaste inrichting heeft ten behoeve waarvan de lening die de interest voortbrengt werd aangegaan en die de last van die interest als zodanig draagt, wordt die interest geacht afkomstig te zijn uit de overeenkomstsluitende Staat waarin de vaste inrichting is gelegen.

§ 6. Indien, ten gevolge van een bijzondere verhouding tussen de schuldenaar en de schuldeiser of deponent of tussen hen beiden en derden, het bedrag van de interest, gelet op de schuldvordering of het deposito waarvoor hij toegekend is, hoger is dan het bedrag dat zonder zulk een verhouding door de schuldenaar en de schuldeiser of deponent zou zijn overeengekomen, zijn de bepalingen van dit artikel slechts op het laatstbedoelde bedrag van toepassing. In dat geval is het daarboven uitgaande deel van de interest in de overeenkomstsluitende Staat waaruit de interest afkomstig is belastbaar volgens de wetgeving van die Staat.

Artikel 12 *Royalty's*

§ 1. Royalty's afkomstig uit een overeenkomstsluitende Staat en toegekend aan een verblijfhouder van de andere overeenkomstsluitende Staat zijn in die andere Staat belastbaar.

§ 2. Die royalty's mogen echter in de overeenkomstsluitende Staat waaruit zij afkomstig zijn, worden belast indien de wetgeving van die Staat daarin voorziet, maar de aldus geheven belasting mag niet overschrijden :

1° 5 pct. van het brutobedrag van de royalty's betaald als tegenwaarde voor het gebruik of voor het recht van gebruik van een auteursrecht op een werk op het gebied van letterkunde, kunst of wetenschap, bioscoopfilms en films voor televisie daaronder niet begrepen;

2° 10 pct. van het brutobedrag van de royalty's betaald voor het gebruik of voor het recht van gebruik van een octrooi, een fabrieks- of handelsmerk, van een ontwerp of model, van een plan, van een geheim recept of werkwijze, van bioscoopfilms en films voor televisie, dan wel voor het gebruik of het recht van gebruik van een landbouw-, nijverheids-, handels- of wetenschappelijke uitrusting die geen onroerend goed is als bedoeld in artikel 6, voor inlichtingen omtrent ervaringen op het gebied van landbouw, nijverheid, handel of wetenschap en voor het verlenen van bijkomstige technische bijstand voor het gebruik van zulke goederen, voor zover die bijstand wordt verstrekt in de Staat waaruit de royalty's afkomstig zijn.

§ 3. De bepalingen van de paragrafen 1 en 2 zijn niet van toepassing, indien de genietende van de royalty's, verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat, in de andere overeenkomstsluitende Staat waaruit de royalty's afkomstig zijn, een vaste inrichting heeft waarmede het recht of het goed, die de royalty's opleveren, wezenlijk zijn verbonden. In dat geval zijn de royalty's in die andere Staat belastbaar volgens de wetgeving van die Staat.

§ 4. Royalty's worden geacht uit een overeenkomstsluitende Staat afkomstig te zijn als de schuldenaar die Staat zelf is, een staatkundig onderdeel of een plaatselijke gemeenschap daarvan, of een verblijfhouder van die Staat. Indien evenwel de schuldenaar van de royalty's, ongeacht of hij verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat is of niet, in een overeenkomstsluitende Staat een vaste inrichting heeft ten behoeve waarvan de overeenkomst welke tot de betaling van de royalty's aanleiding geeft werd aangegaan en die de last van de royalty's als zodanig draagt, worden die royalty's geacht afkomstig te zijn uit de overeenkomstsluitende Staat waarin de vaste inrichting is gelegen.

§ 5. Indien ten gevolge van een bijzondere verhouding tussen de schuldenaar en de genietende of tussen hen beiden en derden het bedrag van de royalty's, gelet op de prestatie waarvoor zij worden toegekend, hoger is dan het normale bedrag dat zonder zulk een verhouding door de schuldenaar en de genietende zou zijn overeengekomen, zijn de bepalingen van de paragrafen 1 en 2 slechts op het laatstbedoelde bedrag van toepassing. In dat geval is het daarboven uitgaande deel van de royalty's in de overeenkomstsluitende Staat waaruit de royalty's afkomstig zijn belastbaar volgens de wetgeving van die Staat.

Article 13
Gains en capital

§ 1er. Les gains provenant de l'aliénation des biens immobiliers, tels qu'ils sont définis à l'article 6, paragraphe 2, sont imposables dans l'Etat contractant où ces biens sont situés.

§ 2. Les gains provenant de l'aliénation de biens mobiliers faisant partie de l'actif d'un établissement stable qu'une entreprise d'un Etat contractant a dans l'autre Etat contractant, ou de biens mobiliers constitutifs d'un base fixe dont un résident d'un Etat contractant dispose dans l'autre Etat contractant pour l'exercice d'une profession libérale, y compris de tels gains provenant de l'aliénation globale de cet établissement stable (seul ou avec l'ensemble de l'entreprise) ou de cette base fixe, sont imposables dans cet autre Etat.

Toutefois, les gains provenant de l'aliénation de navires ou d'aéronefs exploités en trafic international, ainsi que de biens mobiliers affectés à l'exploitation de tels navires ou aéronefs ne sont imposables que dans l'Etat contractant où le siège de la direction effective de l'entreprise est situé.

§ 3. Les gains provenant de l'aliénation de tous autres biens ne sont imposables que dans l'Etat contractant dont le cédant est un résident.

Article 14
Professions libérales

§ 1er. Les revenus qu'un résident d'un Etat contractant tire d'une profession libérale ou d'autres activités indépendantes de caractère analogue ne sont imposables que dans cet Etat. Toutefois, ces revenus sont imposables dans l'autre Etat contractant dans les cas suivants :

1° si l'intéressé dispose de façon habituelle, dans l'autre Etat contractant, d'une base fixe pour l'exercice de ses activités; en ce cas, seule la fraction des revenus qui est imputable aux activités exercées à l'intervention de ladite base fixe est imposable dans l'autre Etat contractant; ou

2° s'il exerce ses activités dans l'autre Etat contractant pendant une période ou des périodes — y compris la durée des interruptions normales du travail — excédant au total 183 jours au cours de l'année civile.

§ 2. L'expression « professions libérales » comprend en particulier les activités indépendantes d'ordre scientifique, littéraire, artistique, éducatif ou pédagogique, ainsi que les activités indépendantes des médecins, avocats, ingénieurs, architectes, dentistes et comptables.

Article 15
Rémunérations du secteur privé

§ 1er. Sous réserve des dispositions des articles 16, 18 et 19, les salaires, traitements et autres rémunérations similaires — autres que ceux qui sont payés au moyen de fonds publics d'un Etat contractant ou d'une de ses subdivisions politiques ou collectivités locales — qu'un résident d'un Etat contractant reçoit au titre d'un emploi salarié ne sont imposables que dans cet Etat, à moins que l'emploi ne soit exercé dans l'autre Etat contractant. Si l'emploi y est exercé, les rémunérations reçues à ce titre sont imposables dans cet autre Etat.

§ 2. Nonobstant les dispositions du paragraphe 1er, les rémunérations qu'un résident d'un Etat contractant reçoit au titre d'un emploi salarié exercé dans l'autre Etat contractant ne sont imposables que dans le premier Etat si les trois conditions suivantes sont réunies :

1° les rémunérations rétribuent l'activité exercée dans l'autre Etat pendant une période ou des périodes — y compris la durée des interruptions normales du travail — n'excédant pas au total 183 jours au cours de l'année civile;

Artikel 13
Vermogenswinsten

§ 1. Winsten verkregen uit de vervreemding van onroerende goederen, als omschreven in artikel 6, paragraaf 2, zijn belastbaar in de overeenkomstsluitende Staat waarin die goederen zijn gelegen.

§ 2. Winsten verkregen uit de vervreemding van roerende goederen, deel uitmakend van het bedrijfsvermogen van een vaste inrichting die een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat in de andere overeenkomstsluitende Staat heeft, of van roerende goederen behorende tot een vaste basis die een verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat in de andere overeenkomstsluitende Staat voor de uitoefening van een vrij beroep tot zijn beschikking heeft, daaronder begrepen winsten verkregen uit de beschikking van de vaste inrichting (alleen of te zamen met de gehele onderneming) of van de vaste basis zijn in die andere Staat belastbaar.

Winsten verkregen uit de vervreemding van schepen en luchtvaartuigen geëxploiteerd in internationaal verkeer, alsmede van roerende goederen die voor de exploitatie daarvan worden gebezigd, zijn slechts belastbaar in de overeenkomstsluitende Staat waarin de plaats van de werkelijke leiding van de onderneming is gelegen.

§ 3. Winsten verkregen uit de vervreemding van alle andere goederen zijn slechts belastbaar in de overeenkomstsluitende Staat waarvan de vervreemder verblijfhouder is.

Artikel 14
Vrije beroepen

§ 1. Inkomsten verkregen door een verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat uit de uitoefening van een vrij beroep of andere zelfstandige werkzaamheden van soortgelijke aard zijn slechts in die Staat belastbaar. Deze inkomsten zijn evenwel in de volgende gevallen in de andere overeenkomstsluitende Staat belastbaar :

1° indien die verblijfhouder in de andere overeenkomstsluitende Staat voor het verrichten van zijn werkzaamheden geregeld over een vaste basis beschikt; in dat geval is slechts het deel van de inkomsten dat kan worden toegerekend aan de werkzaamheden, welke met behulp van die vaste basis worden uitgeoefend, in de andere overeenkomstsluitende Staat belastbaar; of

2° indien hij zijn werkzaamheden in de andere overeenkomstsluitende Staat uitoefent gedurende een tijdvak of tijdvakken welke — met inbegrip van de gewone arbeidsonderbrekingen — gedurende het kalenderjaar in totaal 183 dagen te boven gaan.

§ 2. De uitdrukking « vrij beroep » omvat met name zelfstandige werkzaamheden op het gebied van wetenschap, letterkunde, kunst, opvoeding of onderwijs, alsmede de zelfstandige werkzaamheden van artsen, advocaten, ingenieurs, architecten, tandartsen en accountants.

Artikel 15
Beloningen uit de particuliere sector

§ 1. Onder voorbehoud van de bepalingen van de artikelen 16, 18 en 19, zijn lonen, salarissen en andere soortgelijke beloningen — niet zijnde betaald door middel van openbare fondsen van een overeenkomstsluitende Staat of van een staatkundig onderdeel of een plaatselijke gemeenschap daarvan — verkregen door een verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat ter zake van een dienst betrekking slechts in die Staat belastbaar, tenzij de dienstbetrekking in de andere overeenkomstsluitende Staat wordt uitgeoefend. Indien de dienstbetrekking aldaar wordt uitgeoefend, zijn de ter zake daarvan verkregen beloningen in die andere Staat belastbaar.

§ 2. Niettegenstaande de bepalingen van paragraaf 1, zijn beloningen verkregen door een verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat ter zake van een in de andere overeenkomstsluitende Staat uitgeoefende dienstbetrekking slechts in de eerstbedoelde Staat belastbaar onder de volgende drie voorwaarden :

1° de beloningen vergelden werkzaamheden, die in de andere Staat werden uitgeoefend tijdens een tijdvak of tijdvakken welke — met inbegrip van de gewone arbeidsonderbrekingen — gedurende het kalenderjaar een totaal van 183 dagen niet te boven gaan;

2° elles sont payées par un employeur ou au nom d'un employeur qui n'est pas résident de l'autre Etat; et

3° la charge des rémunérations n'est pas supportée par un établissement stable ou une base fixe que l'employeur a dans l'autre Etat.

§ 3. Nonobstant les dispositions des paragraphes 1er et 2, les rémunérations au titre d'un emploi salarié exercé à bord d'un navire ou d'un aéronef exploité en trafic international sont considérées comme se rapportant à une activité exercée dans l'Etat contractant où est situé le siège de la direction effective de l'entreprise et sont imposables dans cet Etat.

Article 16

Tantièmes

§ 1er. Les tantièmes, jetons de présence et autres rétributions similaires qu'un résident d'un Etat contractant reçoit en sa qualité de membre du conseil d'administration ou de surveillance d'une société par actions résidente de l'autre Etat contractant, sont imposables dans cet autre Etat. Il en est de même des rémunérations d'un associé commandité d'une société en commandite par actions résidente de la Belgique et de celles d'un associé-gérant majoritaire d'une société à responsabilité limitée résidente du Maroc.

§ 2. Toutefois, les rémunérations normales que les intéressés touchent en une autre qualité sont imposables, suivant le cas, dans les conditions prévues, soit à l'article 14, soit à l'article 15, paragraphe 1er, de la présente Convention.

Article 17

Artistes et sportifs

§ 1er. Nonobstant les dispositions des articles 7, 14 et 15 :

1° les revenus que les professionnels du spectacle, tels les artistes de théâtre, de cinéma, de la radio ou de la télévision et les musiciens, ainsi que les sportifs, retirent de leurs activités personnelles en cette qualité sont imposables dans l'Etat contractant où ces activités sont exercées;

2° la règle énoncée sub 1° s'applique également aux bénéfices obtenus par les exploitants ou organisateurs de spectacles ou divertissements quelconques, ainsi qu'aux revenus des activités exercées par toute personne contribuant à l'organisation ou à l'exécution des prestations des professionnels du spectacle ou des sportifs.

§ 2. Les dispositions du paragraphe 1er ne s'appliquent pas aux revenus d'activités exercées dans un Etat contractant par des organismes sans but lucratif de l'autre Etat contractant ou par des membres de leur personnel, sauf si ces derniers agissent pour leur propre compte.

Article 18

Pensions privées

Les pensions privées, ainsi que les pensions et allocations à caractère social et les rentes viagères versées à un résident d'un Etat contractant ne sont imposables que dans cet Etat.

Article 19

Etudiants, apprentis ou stagiaires

Un étudiant, un apprenti ou un stagiaire qui est, ou qui était auparavant, un résident d'un Etat contractant et qui séjourne temporairement dans l'autre Etat contractant à seule fin d'y poursuivre ses études ou sa formation, n'est pas imposable dans cet autre Etat :

— sur les sommes qu'il reçoit pour couvrir ses frais d'entretien, d'études ou de formation;

— sur les rémunérations qu'il perçoit au titre d'un emploi salarié exercé dans cet autre Etat,

à condition que l'ensemble desdites sommes et rémunérations n'excède pas pour une année d'imposition 120 000 francs belges ou l'équivalent de cette somme en monnaie marocaine au cours officiel du change.

2° de beloningen worden betaald door of namens een werkgever die geen verblijfhouder van de andere Staat is; en

3° de last van de beloningen wordt niet gedragen door een vaste inrichting of een vaste basis, die de werkgever in de andere Staat heeft

§ 3. Niettegenstaande de bepalingen van paragrafen 1 en 2 zijn beloningen ter zake van een dienstbetrekking uitgeoefend aan boord van een schip of van een luchtvaartuig in internationaal verkeer geacht betrekking te hebben op werkzaamheden uitgeoefend in de overeenkomstsluitende Staat, waarin de plaats van de werkelijke leiding van de onderneming is gelegen en zijn ze in die Staat belastbaar.

Artikel 16

Tantièmes

§ 1. Tantièmes, presentiegelden en andere soortgelijke uitkeringen, door een verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat verkregen in zijn hoedanigheid van lid van de raad van beheer of van toezicht van een vennootschap op aandelen, die verblijfhouder is van de andere overeenkomstsluitende Staat, zijn in die andere Staat belastbaar. Deze regeling is ook van toepassing op de beloningen van een gecommanditeerde vennoot in een vennootschap bij wijze van geldschieting op aandelen, verblijfhouder van België, en op die van een behorend vennoot met meerderheidsaandeel in een vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, verblijfhouder van Marokko.

§ 2. De normale beloningen die de voormelde personen in een andere hoedanigheid verkrijgen, zijn naar het geval, overeenkomstig artikel 14 of overeenkomstig artikel 15, paragraaf 1, van deze Overeenkomst belastbaar.

Artikel 17

Artiesten en sportbeoefenaars

§ 1. Niettegenstaande de bepalingen van de artikelen 7, 14 en 15 :

1° zijn inkomsten die beroepsartiesten, zoals toneelspelers, film-, radio- of televisieartiesten en musici, alsmede sportbeoefenaars, als zodanig verkrijgen uit hun persoonlijke werkzaamheden, belastbaar in de overeenkomstsluitende Staat waarin die werkzaamheden worden verricht;

2° is de in 1° neergelegde regel ook van toepassing op de winsten verkregen door exploitanten of organisatoren van vertoningen of vermaken van welke aard ook, alsmede op de inkomsten uit werkzaamheden verricht door elke persoon die medewerkt aan de organisatie of de uitvoering van de werkzaamheden van beroepsartiesten of sportbeoefenaars.

§ 2. De bepalingen van paragraaf 1 zijn niet van toepassing op de inkomsten van werkzaamheden in een overeenkomstsluitende Staat verricht door lichamen zonder winstoogmerken van de andere overeenkomstsluitende Staat of door hun personeelsleden, tenzij deze laatsten voor hun eigen rekening handelen.

Artikel 18

Particuliere pensioenen

Particuliere pensioenen en sociale pensioenen en uitkeringen, alsmede lijfrenten betaald aan een verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat zijn slechts in die Staat belastbaar.

Artikel 19

Studenten, leerlingen en stagiairs

Een student, een leerling of een voor een beroep of bedrijf opgeleid wordende persoon, die verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat is of vroeger was en die in de andere overeenkomstsluitende Staat tijdelijk verblijft uitsluitend voor zijn studie of opleiding is in die andere Staat niet belastbaar ter zake van :

— betalingen die hem ten behoeve van zijn onderhoud, studie of opleiding worden gedaan;

— beloningen die hij ontvangt uit hoofde van een in die andere Staat uitgeoefende dienstbetrekking,

op voorwaarde dat het totale bedrag van die betalingen en beloningen voor een aanslagjaar niet hoger is dan 120 000 Belgische franken of de tegenwaarde daarvan in Marokkaanse munt tegen de officiële wisselkoers.

IV. — Dispositions préventives de la double imposition

Article 20

§ 1er. En ce qui concerne la Belgique, la double imposition est évitée de la manière suivante :

1° Lorsqu'un résident de la Belgique reçoit des revenus non visés sub 2° et 3°, ci-après, qui sont imposables au Maroc conformément aux dispositions de la Convention, la Belgique exempte de l'impôt ces revenus, mais elle peut, pour calculer le montant de ses impôts sur le reste du revenu de ce résident, appliquer le même taux que si les revenus en question n'avaient pas été exemptés.

2° En ce qui concerne les dividendes imposables conformément à l'article 10, paragraphe 2, les intérêts imposables conformément à l'article 11, paragraphes 2 ou 6, et les redevances imposables conformément à l'article 12, paragraphes 2 ou 5, la quotité forfaitaire d'impôt étranger prévue par la législation belge est imputée dans les conditions et au taux prévus par cette législation, soit sur l'impôt des personnes physiques afférent auxdits dividendes, intérêts et redevances, soit sur l'impôt des sociétés afférent auxdits intérêts et redevances.

Par dérogation aux dispositions de sa législation, la Belgique accorde également cette imputation à raison de revenus qui ne sont pas soumis à l'impôt au Maroc, lorsqu'il s'agit :

a) d'intérêts ou redevances provenant du Maroc, pour autant que le débiteur ait bénéficié d'une ou de plusieurs dispositions du décret du 31 décembre 1960 relatif aux mesures d'encouragement aux investissements ou de la garantie de retransfert;

b) d'intérêts relatifs à des emprunts émis par des organismes spécialisés en vue de concourir au développement économique du Maroc.

3° a) Lorsqu'une société résidente de la Belgique a la propriété d'actions ou parts d'une société par actions, résidente du Maroc, et soumise dans cet Etat à l'impôt sur le revenu des sociétés, les dividendes qui lui sont attribués par cette dernière société et qui sont imposables au Maroc conformément à l'article 10, paragraphe 2, sont exemptés de l'impôt des sociétés en Belgique, dans la mesure où cette exemption serait accordée si les deux sociétés étaient résidentes de la Belgique; cette disposition n'exclut pas le prélèvement sur ces dividendes du précompte mobilier exigible suivant la législation belge.

b) Lorsqu'une société résidente de la Belgique a eu pendant toute la durée de l'exercice social d'une société par actions, résidente du Maroc et soumise à l'impôt sur le revenu des sociétés dans cet Etat, la propriété exclusive d'actions ou parts de cette dernière société, elle peut également être exemptée du précompte mobilier exigible suivant la législation belge sur les dividendes de ces actions ou parts, à la condition d'en faire la demande par écrit au plus tard dans le délai prescrit pour la remise de sa déclaration annuelle; lors de la redistribution à ses propres actionnaires de ces dividendes ainsi exemptés, ceux-ci ne peuvent être déduits des dividendes distribués passibles du précompte mobilier. Cette disposition n'est pas applicable lorsque la première société a opté pour l'assujettissement de ses bénéfices à l'impôt des personnes physiques.

Dans l'éventualité où les dispositions de la législation belge exemptant de l'impôt des sociétés le montant net des dividendes qu'une société résidente de la Belgique reçoit d'une autre société résidente de la Belgique, seraient modifiées de manière à limiter l'exemption aux dividendes afférents à des participations d'une importance déterminée dans le capital de la seconde société, la disposition de l'alinéa précédent ne s'appliquera qu'aux dividendes attribués par des sociétés résidentes du Maroc et afférents à des participations de même importance dans le capital desdites sociétés.

4° Lorsque, conformément à la législation belge, des pertes subies par une entreprise belge dans un établissement stable situé au Maroc ont été effectivement déduites des bénéfices de cette entreprise pour son imposition en Belgique, l'exemption prévue sub 1° ne s'applique pas en Belgique aux bénéfices d'autres périodes imposables qui sont imputables à cet établissement, dans la mesure où ces bénéfices ont aussi été exemptés d'impôt au Maroc en raison de leur compensation avec lesdites pertes.

IV. — Bepalingen tot voorkoming van dubbele belasting

Artikel 20

§ 1. In België wordt dubbele belasting op de volgende wijze voorkomen :

1° Indien een verblijfhouder van België niet in 2° en 3° hierna bedoelde inkomsten ontvangt die volgens de bepalingen van de Overeenkomst in Marokko belastbaar zijn, stelt België deze inkomsten vrij van belasting, maar om het bedrag van zijn belasting over het overige inkomen van die verblijfhouder te berekenen mag België hetzelfde tarief toepassen alsof die inkomsten niet waren vrijgesteld.

2° Met betrekking tot dividenden die belastbaar zijn volgens artikel 10, paragraaf 2, interesten die belastbaar zijn volgens artikel 11, paragrafen 2 of 6, en royalty's die belastbaar zijn volgens artikel 12, paragrafen 2 of 5, wordt het forfaitaire gedeelte van buitenlandse belasting, waarin de Belgische wetgeving voorziet, onder de voorwaarden en volgens het tarief van die wetgeving verrekend, hetzij met de personenbelasting in verband met die dividenden, interesten en royalty's, hetzij met de vennootschapsbelasting in verband met die interesten en royalty's.

In afwijking van de bepalingen van zijn wetgeving, verleent België die verrekening ook uit hoofde van inkomsten die in Marokko niet aan de belasting zijn onderworpen, indien die inkomsten zijn :

a) interesten of royalty's afkomstig uit Marokko, voor zover de schuldenaar het genot van één of meer bepalingen van het decreet van 31 december 1960 houdende maatregelen tot aanmoediging van investeringen, of de transferwaarborg heeft bekomen;

b) interesten van leningen uitgegeven door bijzondere instellingen voor medewerking aan de economische ontwikkeling van Marokko.

3° a) Indien een vennootschap, verblijfhouder van België, aandelen of delen in eigendom bezit van een vennootschap op aandelen, die verblijfhouder is van Marokko en aldus aan de belasting op het inkomen van vennootschappen is onderworpen, worden de dividenden die haar door deze laatste vennootschap worden toegekend en die in Marokko overeenkomstig artikel 10, paragraaf 2, belastbaar zijn, in België van de vennootschapsbelasting vrijgesteld voor zover vrijstelling zou worden verleend indien beide vennootschappen verblijfhouder van België waren geweest; deze bepaling belet niet dat van die dividenden roerende voorheffing wordt geheven overeenkomstig de Belgische wetgeving.

b) Indien een vennootschap, verblijfhouder van België, gedurende het volledige boekjaar van een vennootschap op aandelen, die verblijfhouder is van Marokko en aldus aan de belasting op het inkomen van vennootschappen is onderworpen, aandelen of delen van deze laatste vennootschap in uitsluitende eigendom heeft bezeten, kan zij eveneens worden vrijgesteld van de roerende voorheffing welke volgens de Belgische wetgeving op de dividenden van die aandelen of delen is verschuldigd, op voorwaarde dat zij zulks schriftelijk aanvraagt ten laatste binnen de termijn waarin haar jaarlijkse aangifte moet worden ingediend; bij de wederuitkering van die aldus vrijgestelde dividenden aan haar eigen aandeelhouders, mogen die dividenden niet in mindering worden gebracht van de aan de roerende voorheffing te onderwerpen uitgekeerde dividenden. Deze bepaling is niet van toepassing als de eerste vennootschap de aanslag van haar winsten in de personenbelasting heeft gekozen.

In het geval dat de bepalingen van de Belgische wetgeving betreffende vrijstelling van vennootschapsbelasting tot het netto-bedrag van de dividenden die een vennootschap, verblijfhouder van België, ontvangt van een andere vennootschap, verblijfhouder van België, zodanig worden gewijzigd dat de vrijstelling wordt beperkt tot dividenden in verband met deelnemingen van een bepaalde belangrijkheid in het kapitaal van de tweede vennootschap, zal de bepaling van vorig lid slechts van toepassing zijn op door vennootschappen, verblijfhouders van Marokko, toegekende dividenden in verband met deelnemingen van dezelfde belangrijkheid in het kapitaal van zulke vennootschappen.

4° Indien volgens de Belgische wetgeving verliezen, welke een onderneming van België in een in Marokko gelegen vaste inrichting heeft geleden, voor de belastingheffing van die onderneming in België werkelijk in mindering van de winsten werden gebracht, is de vrijstelling volgens 1° in België niet van toepassing op de winsten van andere belastbare tijdperken, die aan die inrichting kunnen worden toegerekend, in de mate dat die winsten ook in Marokko van belasting werden vrijgesteld wegens hun compensatie met die verliezen.

§ 2. En ce qui concerne le Maroc, la double imposition est évitée de la manière suivante :

1° Lorsqu'un résident du Maroc reçoit des revenus non visés *sub 2°*, ci-après, qui sont imposables en Belgique conformément aux dispositions de la Convention, le Maroc exempte de l'impôt ces revenus, mais il peut, pour calculer le montant de ses impôts sur le reste du revenu de ce résident, appliquer le même taux que si les revenus en question n'avaient pas été exemptés.

2° En ce qui concerne les dividendes imposables conformément à l'article 10, paragraphe 2, les intérêts imposables conformément à l'article 11, paragraphes 2 ou 6, et les redevances imposables conformément à l'article 12, paragraphes 2 ou 5, le Maroc peut, conformément aux dispositions de sa législation interne, les comprendre dans les bases des impôts visés à l'article 2, pour leur montant brut; mais il accorde sur le montant des impôts afférents à ces revenus et dans la limite de ce montant, une réduction correspondant au montant des impôts prélevés par la Belgique sur ces mêmes revenus.

V. — Dispositions spéciales

Article 21

Non-discrimination

§ 1er. Les nationaux d'un Etat contractant ne sont soumis dans l'autre Etat contractant à aucune imposition ou obligation y relative, qui est autre ou plus lourde que celle à laquelle sont ou pourront être assujettis les nationaux de cet autre Etat se trouvant dans la même situation.

§ 2. Le terme « nationaux » désigne :

1° toutes les personnes physiques qui possèdent la nationalité d'un Etat contractant;

2° toutes les personnes morales, sociétés de personnes et associations constituées conformément à la législation en vigueur dans un Etat contractant.

§ 3. Les personnes physiques résidentes d'un Etat contractant, qui sont imposables dans l'autre Etat, y bénéficient, pour l'assiette des impôts calculés, conformément à la législation de cet autre Etat, à des taux progressifs ou sur une base diminuée d'abattements, des exemptions, abattements à la base, déductions ou autres avantages, qui sont accordés, en raison de leurs charges de famille aux personnes physiques, ressortissantes de cet autre Etat, qui en sont des résidents.

§ 4. L'imposition d'un établissement stable qu'une entreprise d'un Etat contractant a dans l'autre Etat contractant n'est pas établie dans cet autre Etat d'une façon moins favorable que l'imposition des entreprises de cet autre Etat qui exercent la même activité.

Cette disposition ne peut être interprétée comme empêchant un Etat contractant d'imposer globalement les bénéfices imputables à l'établissement stable dont dispose dans cet Etat une société résidente de l'autre Etat ou un groupement de personnes ayant son siège de direction effective dans cet autre Etat, au taux fixé par sa législation nationale à condition que ce taux n'excède pas, en principal, le taux maximal applicable à l'ensemble ou à une fraction des bénéfices des sociétés résidentes de ce premier Etat.

§ 5. Sauf en cas d'application des articles 9, 11, paragraphe 6, et 12, paragraphe 5, les intérêts, redevances et autres frais payés par une entreprise d'un Etat contractant à un résident de l'autre Etat contractant sont déductibles, pour la détermination des bénéfices imposables de cette entreprise, dans les mêmes conditions que s'ils avaient été payés à un résident du premier Etat.

§ 6. Les entreprises d'un Etat contractant, dont le capital est en totalité ou en partie, directement ou indirectement, détenu ou contrôlé par un ou plusieurs résidents de l'autre Etat contractant, ne sont soumises dans le premier Etat contractant à aucune

§ 2. In Marokko wordt dubbele belasting op de volgende wijze voorkomen :

1° Indien een verblijfhouder van Marokko niet in 2° hierna bedoelde inkomsten ontvangt die volgens de bepalingen van de Overeenkomst in België belastbaar zijn, stelt Marokko deze inkomsten vrij van belasting maar om het bedrag van zijn belasting over het overige inkomen van die verblijfhouder te berekenen mag Marokko hetzelfde tarief toepassen alsof die inkomsten niet waren vrijgesteld.

2° Met betrekking tot dividenden die belastbaar zijn volgens artikel 10, paragraaf 2, interesten die belastbaar zijn volgens artikel 11, paragrafen 2 of 6, en royalty's die belastbaar zijn volgens artikel 12, paragrafen 2 of 5, mag Marokko het brutobedrag van die inkomsten volgens de bepalingen van zijn interne wetgeving begrijpen in de grondslagen van de in artikel 2 vermelde belastingen; maar Marokko verleent op het belastingbedrag dat op die inkomsten betrekking heeft, en ten hoogste tot dat bedrag, een vermindering in overeenstemming met het bedrag van de door België op dezelfde inkomsten geheven belastingen.

V. — Bijzondere bepalingen

Artikel 21

Non-discriminatie

§ 1. Onderdanen van een overeenkomstsluitende Staat worden in de andere overeenkomstsluitende Staat niet onderworpen aan enige belastingheffing of daarmede verband houdende verplichting, die anders of drukkender is dan de belastingheffing en daarmede verband houdende verplichtingen, waaraan onderdanen van die Staat onder gelijke omstandigheden zijn of mochten worden onderworpen.

§ 2. De uitdrukking « onderdanen » betekent :

1° alle natuurlijke personen die de nationaliteit van een overeenkomstsluitende Staat bezitten;

2° alle rechtspersonen, personenvennootschappen en verenigingen opgericht overeenkomstig de wetgeving die van kracht is in een overeenkomstsluitende Staat.

§ 3. Natuurlijke personen die verblijfhouder zijn van een overeenkomstsluitende Staat en die in de andere Staat belastbaar zijn, genieten akdaar, voor de vestiging van de belastingen welke volgens de wetgeving van die andere Staat worden berekend tegen progressieve tarieven of op een met aftrekken verminderde grondslag, de vrijstellingen, aftrekken, verminderingen en tegemoetkomingen, die uit hoofde van gezinslasten worden verleend aan natuurlijke personen, onderdanen van die andere Staat, die daarvan verblijfhouder zijn.

§ 4. De belastingheffing van een vaste inrichting, die een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat in de andere overeenkomstsluitende Staat heeft, is in die andere Staat niet ongunstiger dan de belastingheffing van ondernemingen van die andere Staat die dezelfde werkzaamheden uitoefenen.

Deze bepaling mag niet dusdanig worden uitgelegd, dat zij een overeenkomstsluitende Staat belet de winsten die kunnen worden toegerekend aan de in die Staat gelegen vaste inrichting van een vennootschap, verblijfhouder van de andere Staat, of van een vereniging van personen, waarvan de plaats van werkelijke leiding in die andere Staat is gelegen, gezamenlijk aan belasting te onderwerpen tegen het tarief dat door zijn wetgeving is bepaald, op voorwaarde dat dit laatste in hoofdsom niet hoger is dan het hoogste tarief dat van toepassing is ter zake van het geheel of enig deel van de winsten van vennootschappen, verblijfhouder van de eerstbedoelde Staat.

§ 5. Behoudens het geval van toepassing van de artikelen 9, 11, paragraaf 6, en 12, paragraaf 5, kunnen interest, royalty's en andere kosten, die door een onderneming van een overeenkomstsluitende Staat aan een verblijfhouder van de andere overeenkomstsluitende Staat worden betaald, voor de vaststelling van de belastbare winsten van die onderneming in mindering worden gebracht op dezelfde voorwaarden, alsof zij aan een verblijfhouder van de eerstbedoelde Staat zouden zijn betaald.

§ 6. Ondernemingen van een overeenkomstsluitende Staat, waarvan het kapitaal geheel of ten dele onmiddellijk of middellijk in het bezit is van, of wordt beheerst door één of meer verblijfhouders van de andere overeenkomstsluitende Staat, worden

imposition ou obligation y relative, qui est autre ou plus lourde que celle à laquelle sont ou pourront être assujetties les autres entreprises de même nature de ce premier Etat.

§ 7. Le terme « imposition » désigne dans le présent article les impôts de toute nature ou dénomination.

Article 22

Procédure amiable

§ 1er. Lorsqu'un résident d'un Etat contractant estime que les mesures prises par un Etat contractant ou par chacun des deux Etats entraînent ou entraîneront pour lui une imposition non conforme à la présente Convention, il peut, sans préjudice de recours prévus par la législation nationale de ces Etats, adresser à l'autorité compétente de l'Etat contractant dont il est un résident, une demande écrite et motivée de révision de cette imposition. Pour être recevable, ladite demande doit être présentée dans un délai de deux ans, à compter de la notification ou de la perception à la source de l'imposition contestée ou, s'il y a double imposition, de la seconde imposition.

§ 2. L'autorité compétente visée au paragraphe 1er s'efforce, si la réclamation lui paraît fondée et si elle n'est pas elle-même en mesure d'apporter une solution satisfaisante, de régler la question par voie d'accord amiable avec l'autorité compétente de l'autre Etat contractant, en vue d'éviter une imposition non conforme à la Convention.

§ 3. Les autorités compétentes des Etats contractants s'efforcent, par voie d'accord amiable, de résoudre les difficultés ou de dissiper les doutes auxquels peut donner lieu l'application de la Convention.

§ 4. S'il apparaît que pour parvenir à une entente, des pourparlers soient opportuns, l'affaire est déferée à une commission mixte composée de représentants en nombre égal, des Etats contractants.

§ 5. Les autorités compétentes des Etats contractants se concertent au sujet des mesures administratives nécessaires à l'exécution des dispositions de la Convention et notamment au sujet des justifications à fournir par les résidents de chaque Etat pour bénéficier dans l'autre Etat des exemptions ou réductions d'impôts prévues à cette Convention.

Article 23

Echange de renseignements

§ 1er. Les autorités compétentes des Etats contractants échangent les renseignements nécessaires pour appliquer les dispositions de la présente Convention et celles des lois internes des Etats contractants relatives aux impôts visés par la Convention dans la mesure où l'imposition qu'elles prévoient est conforme à la Convention.

Tout renseignement ainsi obtenu doit être tenu secret et ne peut être communiqué en dehors du contribuable ou de son mandataire, qu'aux personnes ou autorités chargées de l'établissement ou du recouvrement des impôts visés par la présente Convention et des réclamations et recours y relatifs, ainsi qu'aux autorités judiciaires en vue de poursuites pénales.

§ 2. L'échange de renseignements a lieu soit d'office, soit sur demande visant des cas concrets. Les autorités compétentes des Etats contractants s'entendent pour déterminer la liste des informations qui sont fournies d'office.

§ 3. Les dispositions du paragraphe 1er ne peuvent en aucun cas être interprétées comme imposant à l'un des Etats contractants l'obligation :

1° de prendre des dispositions administratives dérogeant à sa propre législation ou à sa pratique administrative ou à celles de l'autre Etat contractant;

in de eerstbedoelde Staat niet onderworpen aan enige belastingheffing; of daarmede verband houdende verplichting, die anders of drukkender is dan de belastingheffing en daarmede verband houdende verplichting, en waarom andere soortgelijke ondernemingen van die eerstbedoelde Staat zijn of kunnen worden onderworpen.

§ 7. In dit artikel betekent de uitdrukking « belastingheffing » belastingen van alle aard of benaming.

Artikel 22

Regeling voor onderling overleg

§ 1. Indien een verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat van oordeel is dat de maatregelen van een overeenkomstsluitende Staat of van beide Staten voor hem leiden of zullen leiden tot een belastingheffing die niet in overeenstemming is met deze Overeenkomst, kan hij, onverminderd de rechtsmiddelen waarin de nationale wetgeving van die Staten voorziet, schriftelijk een met redenen omkleed verzoek om herziening van die belastingheffing richten aan de bevoegde autoriteit van de overeenkomstsluitende Staat, waarvan hij verblijfhouder is. Om ontvankelijk te zijn moet dat verzoek worden ingediend binnen een termijn van twee jaren vanaf de betekening of de inning bij de bron van de betwiste belastingheffing of, indien er een dubbele belastingheffing is, van de tweede belastingheffing.

§ 2. De in paragraaf 1 bedoelde bevoegde autoriteit tracht, indien het bezwaar haar gegrond voorkomt en indien zij niet zelf in staat is tot een bevredigende oplossing te komen, de aan gelegenheid in onderlinge overeenstemming met de bevoegde autoriteit van de andere overeenkomstsluitende Staat te regelen, ten einde een belastingheffing die niet in overeenstemming is met de Overeenkomst, te vermijden.

§ 3. De bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staten trachten moeilijkheden of twijfelpunten die mochten rijzen met betrekking tot de toepassing van de Overeenkomst in onderlinge overeenstemming op te lossen.

§ 4. Indien voor het bereiken van overeenstemming besprekingen nuttig voorkomen, wordt de zaak verwezen naar een gemengde commissie die bestaat uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van de twee overeenkomstsluitende Staten.

§ 5. De bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staten plegen overleg omtrent de administratieve maatregelen die voor de uitvoering van de bepalingen van de Overeenkomst nodig zijn en met name omtrent de bewijzen die de verblijfhouders van elke Staat moeten voorleggen om in de andere Staat de bij deze Overeenkomst vastgestelde belastingvrijstellingen of verminderingen te genieten.

Artikel 23

Uitwisseling van inlichtingen

§ 1. De bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staten wisselen de inlichtingen uit die nodig zijn om uitvoering te geven aan de bepalingen van deze Overeenkomst en aan die van de nationale wetten van de overeenkomstsluitende Staten met betrekking tot de belastingen waarop deze Overeenkomst van toepassing is, voor zover de belastingheffing waarin deze voorzien in overeenstemming is met de Overeenkomst.

Elke aldus bekomen inlichting moet geheim worden gehouden en mag buiten de belastingplichtige of zijn gevolmachtigde, slechts worden medegedeeld aan personen of autoriteiten die belast zijn met de vestiging of de invordering van de in deze Overeenkomst bedoelde belastingen en met de desbetreffende bezwaarschriften en andere rechtsmiddelen, alsmede aan de gerechtelijke autoriteiten met het oog op strafrechtelijke vervolgingen.

§ 2. De uitwisseling van inlichtingen heeft geregeld dan wel op aanvraag met betrekking op bepaalde gevallen plaats. De bevoegde autoriteiten van de overeenkomstsluitende Staten komen overeen over de lijst van de inlichtingen die geregeld worden medegedeeld.

§ 3. In geen geval mogen de bepalingen van paragraaf 1 aldus worden uitgelegd, dat zij een van de overeenkomstsluitende Staten de verplichting opleggen :

1° administratieve maatregelen te nemen, welke afwijken van zijn eigen wetgeving of van zijn administratieve praktijk of van die van de andere overeenkomstsluitende Staat;

2° de fournir des renseignements qui ne pourraient être obtenus sur la base de sa propre législation ou dans le cadre de sa pratique administrative normale ou de celles de l'autre Etat contractant;

3° de transmettre des renseignements qui révéleraient un secret commercial, industriel, professionnel ou un procédé commercial ou des renseignements dont la communication serait contraire à l'ordre public.

Article 24

Assistance au recouvrement

§ 1er. Les Etats contractants s'engagent à se prêter mutuellement aide et assistance aux fins de notifier et de recouvrer en principal, accroissements, additionnels, intérêts, frais et amendes sans caractère pénal, les impôts visés à l'article 2 qui sont définitivement dus conformément à la législation de l'Etat demandeur et à la présente Convention.

§ 2. Sur requête de l'autorité compétente d'un Etat contractant, l'autorité compétente de l'autre Etat contractant assure, suivant les dispositions légales et réglementaires applicables à la notification et au recouvrement desdits impôts de ce dernier Etat, la notification et le recouvrement des créances fiscales visées au paragraphe 1er, qui sont exigibles dans le premier Etat. Ces créances ne jouissent d'aucun privilège dans l'Etat requis et celui-ci n'est pas tenu d'appliquer des moyens d'exécution qui ne sont pas autorisés par les dispositions légales ou réglementaires de l'Etat requérant.

§ 3. Les requêtes visées au paragraphe 2 sont appuyées d'une copie officielle des titres exécutoires, accompagnée, s'il échet, d'une copie officielle des décisions passées en force de chose jugée.

§ 4. En ce qui concerne les créances fiscales qui sont susceptibles de recours, l'autorité compétente d'un Etat contractant peut, pour la sauvegarde de ses droits, demander à l'autorité compétente de l'autre Etat contractant de prendre les mesures conservatoires prévues par la législation de celui-ci; les dispositions des paragraphes 1er à 3 sont applicables, *mutatis mutandis*, à ces mesures.

§ 5. L'article 23, paragraphe 1er, alinéa 2, s'applique également à tout renseignement porté, en exécution du présent article, à la connaissance de l'autorité compétente de l'Etat requis.

Article 25

Divers

§ 1er. Sans préjudice de l'application de l'article 20, paragraphe 1er, 3°, b, les dispositions de la présente Convention ne limitent pas les droits et avantages que la législation d'un Etat contractant accorde en matière d'impôts visés à l'article 2; elles ne portent pas non plus atteinte aux avantages fiscaux prévus dans des accords particuliers conclus entre les deux Etats contractants.

§ 2. Aucune disposition de la présente Convention ne peut avoir pour effet de limiter l'imposition d'une société résidente d'un Etat contractant en cas de rachat de ses propres actions ou parts ou à l'occasion du partage de son avoir social.

§ 3. Les dispositions de la présente Convention ne portent pas atteinte aux privilèges fiscaux dont bénéficient les membres des missions diplomatiques et des postes consulaires en vertu, soit des règles générales du droit des gens, soit des dispositions d'accords particuliers.

§ 4. Les Ministres des Finances des Etats contractants ou leurs délégués communiquent directement entre eux pour l'application de la présente Convention.

VI. — Dispositions finales

Article 26

Entrée en vigueur

§ 1er. La présente Convention sera ratifiée et les instruments de ratification seront échangés à Rabat aussitôt que possible.

2° bijzonderheden te verstrekken, die niet verkrijgbaar zouden zijn volgens zijn eigen wetgeving of binnen het raam van zijn normale administratieve praktijk of die van de andere overeenkomstsluitende Staat;

3° inlichtingen te verstrekken, die een handels-, bedrijfs-, nijverheids- of beroepsgeheim of een handelswerkwijze zouden onthullen, dan wel inlichtingen waarvan het verstrekken in strijd zou zijn met de openbare orde.

Artikel 24

Invoeringsbijstand

§ 1. De overeenkomstsluitende Staten nemen op zich elkander hulp en bijstand te verlenen voor de betekening en de invordering in hoofdsom, verhogingen, opcentiemen, interest, kosten en boeten van niet strafrechtelijke aard, van de in artikel 2 bedoelde belastingen die volgens de wetgeving van de verzoekende Staat en deze Overeenkomst definitief verschuldigd zijn.

§ 2. Op verzoekschrift van de bevoegde autoriteit van een overeenkomstsluitende Staat zorgt de bevoegde autoriteit van de andere overeenkomstsluitende Staat, overeenkomstig de wetten en de regels welke voor de betekening en de invordering van zijn eigen belastingen van toepassing zijn, voor de betekening en de invordering van de in paragraaf 1 bedoelde belastingvorderingen die in de eerstbedoelde Staat eisbaar zijn. Zodanige vorderingen genieten geen enkel voorrecht in de aangezochte Staat en deze is niet gehouden uitvoeringsmiddelen aan te wenden die niet toegelaten zijn door de wetten of de regels van de verzoekende Staat.

§ 3. De in paragraaf 2 bedoelde verzoekschriften worden gestaafd met een officieel afschrift van de uitvoerbare titels, eventueel vergezeld van een officieel afschrift van de beslissingen die het gezag van het gewijsde hebben verworven.

§ 4. Met betrekking tot belastingvorderingen waartegen beroep openstaat, mag de bevoegde autoriteit van een overeenkomstsluitende Staat, om zijn rechten te vrijwaren, de bevoegde autoriteit van de andere overeenkomstsluitende Staat verzoeken de conservatoire maatregelen te nemen waarin diens wetgeving voorziet; de bepalingen van de paragrafen 1 tot 3 zijn, *mutatis mutandis*, op die maatregelen van toepassing.

§ 5. Artikel 23, paragraaf 1, lid 2, is mede van toepassing op elke inlichting die, ingevolge dit artikel, ter kennis van de bevoegde autoriteit van de aangezochte Staat wordt gebracht.

Artikel 25

Varia

§ 1. Onverminderd de toepassing van artikel 20, paragraaf 1, 3°, b, beperken de bepalingen van deze Overeenkomst op generlei wijze de rechten en tegemoetkomingen die de wetgeving van een overeenkomstsluitende Staat toekent inzake de in artikel 2 bedoelde belastingen; zij doen evenmin afbreuk aan de fiscale voordelen verleend door tussen de twee overeenkomstsluitende Staten gesloten bijzondere akkoorden.

§ 2. Generlei bepaling van deze Overeenkomst kan dusdanig uitwerking hebben dat de belastingheffing beperkt wordt van een vennootschap, verblijfhouder van een overeenkomstsluitende Staat, in geval van inkoop van haar eigen aandelen of delen of naar aanleiding van de verdeling van haar maatschappelijk vermogen.

§ 3. De bepalingen van de Overeenkomst tasten in geen enkel opzicht de fiscale voorrechten aan, die leden van diplomatieke zendingen of consulaire posten ontfanen aan de algemene regelen van het volkenrecht of aan de bepalingen van bijzondere akkoorden.

§ 4. De Ministers van Financiën van de overeenkomstsluitende Staten of hun lasthebbers stellen zich rechtstreeks met elkander in verbinding voor de toepassing van deze Overeenkomst.

VI. — Slotbepalingen

Artikel 26

Inwerkingtreding

§ 1. Deze Overeenkomst zal worden bekrachtigd en de bekrachtigingsoorkonden zullen zo spoedig mogelijk te Rabat worden uitgewisseld.

§ 2. La présente Convention entrera en vigueur le quinzième jour suivant celui de l'échange des instruments de ratification et elle s'appliquera :

1° aux impôts dus à la source sur les revenus attribués ou mis en paiement à partir du premier jour du mois suivant celui de l'échange des instruments de ratification;

2° aux autres impôts établis sur des revenus de périodes impossibles prenant fin à partir du 1er janvier de l'année de cet échange.

Article 27 Dénonciation

La présente Convention restera indéfiniment en vigueur; mais chacun des Etats contractants pourra, jusqu'au 30 juin inclus de toute année civile à partir de la cinquième année à dater de celle de l'échange des instruments de ratification, la dénoncer, par écrit et par la voie diplomatique, à l'autre Etat contractant. En cas de dénonciation avant le 1er juillet d'une telle année, la Convention s'appliquera pour la dernière fois :

1° aux impôts dus à la source sur les revenus attribués ou mis en paiement au plus tard le 31 décembre de l'année de la dénonciation;

2° aux autres impôts établis sur des revenus de périodes impossibles prenant fin au plus tard le 31 décembre de la même année.

En foi de quoi, les Plénipotentiaires des deux Etats ont signé la présente Convention et y ont apposé leurs sceaux.

Fait à Rabat le 4 mai 1972, en double exemplaire, en langue française et en langue néerlandaise, les deux textes faisant également foi.

Pour la Belgique :
Baron R. d'Anethan.

Pour le Maroc :
M. Faris.

Protocole final

Au moment de procéder à la signature de la Convention tendant à éviter les doubles impositions et à régler certaines autres questions en matière d'impôts sur le revenu, conclue ce jour entre la Belgique et le Maroc, les Plénipotentiaires soussignés sont convenus des dispositions suivantes qui forment partie intégrante de cette Convention.

Au jour de la signature de la Convention, les organismes spécialisés en vue de concourir au développement économique du Maroc, dont il est question à l'article 20, § 1er, 2°, 2e alinéa, b, sont les suivants :

- Caisse nationale de crédit agricole;
- Fonds d'équipement communal;
- Office chérifien des phosphates;
- Office national de l'électricité;
- Offices régionaux de mise en valeur agricole;
- Bureau de recherches et de participations minières;
- Bureau d'études et de participations industrielles;
- Office national marocain du tourisme;
- Office national des chemins de fer;
- Office de commercialisation et d'exportation;
- Régie d'aconage du port de Casablanca;
- Crédit hôtelier et immobilier du Maroc;
- Banque nationale pour le développement économique;
- Banque centrale populaire;
- Maroc-Chimie;
- C.O.T.E.F.;
- S.C.P.;
- Samir;
- Comanav;
- R.A.M.;
- Sepyk;
- S.E.F.E.R.I.F.;
- Limadet.

Cette liste pourra être modifiée ou complétée au vu des renseignements fournis par les autorités marocaines aux autorités belges compétentes.

§ 2. Deze Overeenkomst zal in werking treden op de vijftiende dag die volgt op de dag van de uitwisseling van de bekrachtigingsoorkonden en zij zal van toepassing zijn :

a) op de bij de bron verschuldigde belastingen met betrekking tot inkomsten die zijn toegekend of betaalbaar gesteld vanaf de eerste dag van de maand die volgt op die waarin de bekrachtigingsoorkonden zijn uitgewisseld;

b) op de andere belastingen geheven naar inkomsten van belastbare tijdperken die vanaf de 1e januari van het jaar van die uitwisseling eindigen.

Artikel 27 Opzegging

Deze Overeenkomst zal voor onbepaalde tijd in werking blijven; maar elke overeenkomstsluitende Staat kan tot en met de 30e juni van elk kalenderjaar met ingang van het vijfde jaar te rekenen van het jaar van de uitwisseling van de bekrachtigingsoorkonden, aan de andere overeenkomstsluitende Staat langs diplomatieke weg een schriftelijke opzegging doen toekomen. In geval van opzegging voor 1 juli van zodanig jaar, zal de overeenkomst voor de laatste maal van toepassing zijn :

1° op de bij de bron verschuldigde belastingen met betrekking tot inkomsten die zijn toegekend of betaalbaar gesteld ten laatste op 31 december van het jaar waarin de opzegging is gedaan;

2° op de andere belastingen geheven naar inkomsten van belastbare tijdperken die ten laatste op de 31e december van hetzelfde jaar eindigen.

Ten blijke waarvan de Gevolmachtigden van beide Staten deze Overeenkomst hebben ondertekend en daaraan hun zegel hebben gehecht.

Gedaan te Rabat op 4 mei 1972, in tweevoud, in de Nederlandse en de Franse taal, zijnde de twee teksten gelijkelijk authentiek.

Voor België :
Baron R. d'Anethan.

Voor Marokko :
M. Faris.

Slotprotocol

Bij de ondertekening van de Overeenkomst tot het vermijden van dubbele belasting en tot regeling van sommige andere aangelegenheden inzake belastingen naar het inkomen, heden tussen België en Marokko gesloten, zijn de ondergetekende Gevolmachtigden overeengekomen, dat de volgende bepalingen een integrerend deel van die Overeenkomst zullen uitmaken.

Op de dag van de ondertekening van de overeenkomst zijn de bijzondere instellingen voor medewerking aan de economische ontwikkeling van Marokko, waarvan sprake in artikel 20, § 1, 2°, 2e lid, b, de volgende :

- Caisse nationale de crédit agricole;
- Fonds d'équipement communal;
- Office chérifien des phosphates;
- Office national de l'électricité;
- Offices régionaux de mise en valeur agricole;
- Bureau de recherches et de participations minières;
- Bureau d'études et de participations industrielles;
- Office national marocain du tourisme;
- Office national des chemins de fer;
- Office de commercialisation et d'exportation;
- Régie d'aconage du port de Casablanca;
- Crédit hôtelier et immobilier du Maroc;
- Banque nationale pour le développement économique;
- Banque centrale populaire;
- Maroc-Chimie;
- C.O.T.E.F.;
- S.C.P.;
- Samir;
- Comanav;
- R.A.M.;
- Sepyk;
- S.E.F.E.R.I.F.;
- Limadet.

Deze lijst kan worden gewijzigd en aangevuld volgens de inlichtingen die door de Marokkaanse autoriteiten aan de Belgische bevoegde autoriteiten worden verstrekt.